

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Lucie Černá

**Vývoj grafické proměny týdeníku
Respekt v letech 1990 – 2007**

Bakalářská práce

Praha 2008

Autorka práce: **Lucie Černá**

Vedoucí práce: **Mgr. Jaroslav Slanec**

Rok obhajoby: 2008

Bibliografický záznam

ČERNÁ, Lucie. *Vývoj grafické proměny týdeníku Respekt v letech 1990 – 2007.*

Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008. 73 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jaroslav Slanec.

Anotace

Bakalářská práce „Vývoj grafické proměny týdeníku Respekt v letech 1990 – 2007“ se zabývá konkrétními designovými úpravami, jimiž Respekt prošel v dílčích etapách své existence. Jejím smyslem je nastínit, jaké designové prvky využívala jednotlivá grafická studia k dosažení co největší atraktivity, přehlednosti a strukturovanosti tohoto listu. Zaměřuje se zejména na úpravu titulní strany, na vnitřních stranách pak sleduje kromě jiného použité písmo, vzhled záhlaví a zápatí, poměr obrázků a fotografií, sloupcové uspořádání apod. Dále se práce snaží vysledovat, jaké charakteristické rysy si Respekt ve svém designu uchovává, aby jej odlišovaly od jiných periodik podobného zaměření.

Annotation

Bachelor's thesis „The Development of Graphic Transformation of the Respekt Weekly Newspaper during the years 1990 – 2007” deals with the concrete design changes, which could be noticed during the particular periods in history of the Respekt Weekly Newspaper. The purpose of this thesis is to outline, which particular design instruments were used by single graphic studios to achieve attractive, lucid and structural layout of this periodical. The thesis focuses on the layout of the front page, and on the other pages it observes among others typeface applied, layout of page heading and page footing, proportion between photographs and illustrations, column arrangement etc. The thesis also tries to find out, if there are any characteristic attributes in the design of Respekt to differentiate it from other similar periodicals.

Klíčová slova

Typografie, titulní strana, písmo, titulek, sloupec, odstavec, záhlaví, fotografie, ilustrace.

Keywords

Typography, front page, typeface, headline, column, paragraph, page heading, photography, illustration.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne

Lucie Černá

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému konzultantovi Mgr. Jaroslavu Slancovi a Mgr. Filipu Blažkovi ze studia Designiq za konzultaci a pomoc při tvorbě této práce. V neposlední řadě děkuji také své rodině za trpělivost.

Obsah

1. ÚVOD	12
2. TÝDENÍK RESPEKT	14
2.1 FORMÁT A OBSAH.....	14
2.2 HISTORIE.....	15
2.3 VYDAVATELSTVÍ.....	16
2.4 ZMĚNA POČTU STRAN.....	16
2.5 ŠÉFREDAKTOŘI TÝDENÍKU RESPEKT OD JEHO VZNIKU.....	17
3. METODOLOGICKÝ POSTUP	18
4. PŘEHLED ZÁKLADNÍCH POJMŮ	20
5. VLIV GRAFICKÉ ÚPRAVY PERIODIKA NA ČTENÁŘE	22
5.1 ZÁKLADNÍ STRUKTURA NOVIN A ČASOPISŮ.....	23
5.2 PÍSMO A JEHO FUNKCE.....	23
6. ROZBOR VÝRAZNĚJŠÍCH GRAFICKÝCH ÚPRAV TÝDENÍKU RESPEKT	24
6.1 RESPEKT Č. 1/1990 (14. – 20. 3.).....	24
6.1.1 Titulní strana.....	24
6.1.2 Vzhled vnitřních stran.....	24
6.1.3 Písmo.....	25
6.1.4 Poměr fotografií a ilustrací.....	25
6.2 RESPEKT Č. 5/1991 (28. 1. – 3. 2.).....	26
6.2.1 Titulní strana.....	26
6.2.2 Vzhled vnitřních stran.....	27
6.2.3 Písmo.....	28
6.2.4 Poměr fotografií a ilustrací.....	29
6.3 RESPEKT Č. 1/1993 (4. – 10. 1.).....	29
6.3.1 Titulní strana.....	29
6.3.2 Vzhled vnitřních stran.....	29
6.3.3 Písmo.....	30
6.3.4 Poměr fotografií a ilustrací.....	30
6.4 RESPEKT Č. 35/1993 (30. 8. – 5. 9.).....	30
6.4.1 Titulní strana.....	30
6.4.2 Vzhled vnitřních stran.....	32
6.4.3 Písmo.....	33
6.4.4 Poměr fotografií a ilustrací.....	33
6.5 RESPEKT Č. 1/1995 (2. – 8. 1.).....	33
6.5.1 Titulní strana.....	33
6.5.2 Vzhled vnitřních stran.....	34
6.5.3 Písmo.....	34
6.5.4 Poměr fotografií a ilustrací.....	34
6.6 RESPEKT Č. 1–2/1997 (6. – 12. 1.).....	35
6.6.1 Titulní strana.....	35
6.6.2 Vzhled vnitřních stran.....	36
6.6.3 Písmo.....	37
6.6.4 Poměr fotografií a ilustrací.....	37
6.7 RESPEKT Č. 42/1999 (11. – 17. 10.).....	38
6.7.1 Titulní strana.....	38
6.7.2 Vzhled vnitřních stran.....	38
6.7.3 Písmo.....	39
6.7.4 Poměr fotografií a ilustrací.....	39
6.8 RESPEKT Č. 1/2003 (30. 12. 2002 – 5. 1. 2003).....	39
6.8.1 Titulní strana.....	39
6.8.2 Vzhled vnitřních stran.....	40

6.8.3 Písmo	40
6.8.4 Poměr fotografií a ilustrací	40
6.9 RESPEKT Č. 12/2005 (21. – 27. 3.)	40
6.9.1 Titulní strana	40
6.9.2 Vzhled vnitřních stran	41
6.9.3 Písmo	43
6.9.4 Poměr fotografií a ilustrací	44
6.10 RESPEKT Č. 36/2007 (3. – 9. 9.)	44
6.10.1 Titulní strana	45
6.10.2 Vzhled vnitřních stran	46
6.10.3 Písmo	47
6.10.4 Poměr fotografií a ilustrací	48
7. SOUHRN.....	49
7.1 PRVKY CHARAKTERISTICKÉ PRO TÝDENÍK RESPEKT	49
7.2 NEJČASTĚJŠÍ ZMĚNY	51
7.3 ŠÉFREDAKTOŘI, GRAFICI A GRAFICKÁ STUDIA TÝDENÍKU RESPEKT VE VZTAHU KE ZKOUMANÝM VZORKŮM	55
8. ZÁVĚR.....	57
9. RESUMÉ.....	59
9. SUMMARY.....	59
10. POUŽITÉ ZDROJE.....	60
10.1 BIBLIOGRAFIE.....	60
10.2 INTERNETOVÉ ZDROJE	61
10.3 DALŠÍ ZDROJE.....	61
11. SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A TABULEK	62
12. SEZNAM PŘÍLOH	63
13. PŘÍLOHY	64

1. Úvod

Týdeník Respekt vznikl krátce po sametové revoluci v roce 1989 (tehdy však ještě pod názvem Informační servis), a z toho důvodu ho lze považovat za vůbec první zpravodajsko-politický týdeník v demokratickém Československu. V příštích letech se k němu přidala i další periodika podobného zaměření, mezi nimi například Reflex (1990) či Týden (1994).

Podobně jako Informační servis, také Respekt, který na něj plynule navázal v březnu 1990, se již od počátku profiloval jako médium odrážející aktuální společenské, kulturní, ekonomické, ale zejména pak politické dění, čímž se do jisté míry odlišoval od dosud běžné mediální produkce u nás.

Je pochopitelné, že stejně jako musel postupně přizpůsobovat svůj obsah aktuálním společenským změnám, měnil v závislosti na požadavcích svých čtenářů a moderních designových trendech také svůj vzhled. Téma své bakalářské práce „Vývoj grafické proměny týdeníku Respekt v letech 1990 – 2007“ jsem si vybrala proto, že jsem považovala za žádoucí, aby byly tyto grafické změny týdeníku alespoň v základních prvcích shrnuty. Velký vliv na toto rozhodnutí měl (v době, kdy jsem uvažovala o tématu své bakalářské práce teprve avizovaný) úmysl tvůrců Respektu od září 2007 zásadně změnit jeho design.

Sestavit zevrubný, a přesto systematický přehled všech dílčích grafických změn, kterými za svou historii Respekt prošel, je takřka nemožné. Přesto jsem se ve své práci snažila vyhledat, popsat a shrnout alespoň ty rozdíly a změny, které lze vypožorovat vždy mezi dvěma konkrétními vydáními, u nichž došlo ke grafické inovaci. Z těchto výsledků jsem se následně pokusila zjistit, zda existují nějaké prvky, které by byly pro Respekt charakteristické, a pokud ano, které to jsou.

Následující práce je rozdělena do několika kapitol. První z těch teoretických představuje týdeník Respekt jako médium, od jeho počátků až po dnešní stav. Další jsou pak věnovány metodologickému postupu, užitému v praktické části práce, slovníku základních pojmů a také vlivu, jaký může mít grafická úprava periodika na své čtenáře. Praktická část pak přináší samotný rozbor jednotlivých čísel a závěrečný souhrn.

V rané fázi práce bylo nejprve zapotřebí projít celý archiv týdeníku a zmíněná reprezentující vydání vyhledat. Posléze bylo nutné z nalezených vzorků

vhodných ke zkoumání vyloučit ty, jejichž proměna nebyla v celkovém měřítku natolik zásadní, aby na nich mohl být demonstrován grafický vývoj týdeníku Respekt.

Teprve potom jsem mohla přistoupit k samotnému zkoumání změn se zaměřením na prvky uvedené v kapitole Metodologický postup. Kromě nich jsem ale během zkoumání objevila i takové, které se sice v původní tezi práce nevyskytují, ale protože v rámci designových změn hrají důležitou roli, rozhodla jsem se je do své práce také zařadit.

Během zkoumání jsem rovněž dospěla k názoru, že je vhodné do práce začlenit také analýzu grafického zpracování Respektu z roku 1991. Původní názor, že vysoká četnost změn, které v tomto roce proběhly, by narušila strukturu a srozumitelnost práce, se ukázal jako mylný, neboť při demonstraci grafických změn v roce 1993 bych musela poukazovat více na ty, které se projeví v roce 1991, než na ty provedené v roce 1990. Proto jsem změnám uskutečněným v druhém ročníku Respektu vyčlenila zvláštní kapitolu.

Ze stejného důvodu byla oproti původní tezi do práce dodatečně zařazena také analýza vydání z roku 1995, u něhož rovněž došlo k výrazným grafickým změnám. Pakliže by byly v práci vynechány, mohlo by při sledování grafické proměny týdeníku Respekt dojít k nechtěnému narušení kontinuity.

Oproti tomu jsem byla nucena jedno vydání, a sice to z roku 1994, ze svého zkoumání vyloučit, protože během pozorování se ukázaly grafické změny v něm provedené jako irelevantní v poměru ke změnám jiným.

V závěru práce jsem získané výsledky zkoumání shrnula. Stěžejní sledované prvky jsem v této části rozdělila na takové, které doznaly nejpatrnějších či největšího množství změn, a na ty, které se udržely v celé historii Respektu od počátku až do roku 2007 takřka (nikoli však výlučně) beze změny (viz kapitola Souhrn).

Do Přílohy pak byly zařazeny grafy prodaného nákladu ve vybraných letech, které demonstrují jak a zda vůbec grafická změna ovlivňuje míru prodaného nákladu, dále podrobný přehled grafiků, grafických studií, fotografů a ilustrátorů týdeníku Respekt a také několik ukázek, které ilustrují základní principy pro grafickou úpravu č. 12/2005.

2. Týdeník Respekt

2.1 Formát a obsah

Společensko-kritický týdeník Respekt patří mezi nejvýznamnější periodika tohoto druhu u nás. Redakce Respektu „své“ médium charakterizuje slovy: „[Týdeník Respekt] se profiluje jako liberální, kritické médium, které věří ve svobodu lidského ducha a nutnost pochybovat při jejím každodenním naplňování.“¹

Dnes² je Respekt rozdělen do celkem dvanácti převážně názorových rubrik (Komentáře, Na pozvání, Česko, Ekonomika, Svět, Téma, Rozhovor, Kultura, Civilizace, Trendy, Eseje a rubrika Pravidelně) a zaměřuje se především na aktuální politické, ekonomické a kulturní dění u nás i v zahraničí. Této orientaci také odpovídá skladba nejčastěji se vyskytujících žánrů v jeho obsahu – dominují reportáže, analýzy a komentáře.

K předním autorům, kteří pravidelně do tohoto periodika přispívají či přispívali, se řadí mj. Jan Ruml, Jaroslav Spurný, Hana Čápková, Erik Tabery, Martin M. Šimečka, Marek Švehla, Jindřich Šídlo, Jiří Peňás, Martin Fendrych, Pavel Černý, Vladimír Mlynář, Tomáš Němeček, Jáchym Topol, Pavel Klusák, Benjamin Kuras a mnoho dalších. Počínaje rokem 1991 je týdeník Respekt také velmi úzce spojen s kresbami známého ilustrátora Pavla Reisenauera.

Z výsledků průzkumu, které představuje prezentace³ určená potencionálním inzerentům Respektu (zveřejněno v dubnu 2008), vyplývá následující: většinovým čtenářem týdeníku Respekt je muž (72 %), 69 % čtenářů má minimálně maturitu a 73 % čtenářů je ekonomicky aktivních⁴.

V současné době má týdeník Respekt rozsah 68 stran včetně obálky a vychází v magazínovém formátu, všechny strany jsou celobarevné. Jeho cena na stánku činí 35 korun.

Zároveň s tím provozuje Respekt své vlastní webové stránky, které jsou k dispozici na adrese www.respekt.cz, popř. www.respekt.eu.

¹ In: *Respekt*, 3. – 9. 9. 2007, roč. 18, č. 36, s. 2.

² Současný stav zmiňovaný v této práci je vždy vztažen k době jejího dokončení, tj. ke květnu 2008.

³ *Respekt. Představení týdeníku Respekt* [online]. [cit. 2008-05-04].

URL: <<http://www.respekt.cz/download/respekt-predstaveni.pdf>>.

⁴ Zdroj: MEDIA PROJEKT, SKMO, Unie vydavatelů a AKA, realizace GFK Praha – Median, údaje platí pro 3Q-4Q 2007, cílovou skupinou tohoto průzkumu byli lidé, kteří četli poslední vydání Respektu.

Současným šéfredaktorem týdeníku je Martin M. Šimečka, který stojí v čele redakce od konce roku 2006 (předtím působil jako šéfredaktor slovenského deníku SME). Zástupci šéfredaktora jsou Marek Švehla (šéfredaktorem byl v letech 2005 – 2006) a Erik Tabery.

Dle statistik Kanceláře ověřování nákladu tisku (ABC ČR) činil souhrnný prodaný náklad týdeníku Respekt v březnu 2008 celkem 25 628 kusů, tištěný náklad 41 352 kusů.⁵

2.2 Historie

Za předchůdce Respektu je dodnes považován týdeník Informační servis, který vyšel poprvé 21. listopadu 1989. Od počátku jej vydávalo družstevní nakladatelství a vydavatelství Nezávislé tiskové středisko (NTS), které vzniklo o tři dny dříve v bytě mluvčího Charty 77 Alexnadra Vondry, a to spojením redakcí samizdatových listů Revolver Revue a Sport.

Zpočátku redakce Informačního servisu pracovala v pražské Galerii u Řečických, ale již v prosinci se přestěhovala do Bolzanovy ul. 7 v Praze 1. Zde později sídlila také redakce Respektu.

Informační servis formálně zanikl 13. března 1990, ale hned záhy na něj navázal právě týdeník Respekt, rovněž vydávaný NTS. Úvodní číslo Respektu vyšlo 14. března 1990. Ještě do č. 5/1990 se však na jeho titulní straně paralelně objevovalo pokračující číslování Informačního servisu.

Většina tvůrců Respektu přešla z dříve samizdatových kulturních časopisů (jako byl například již zmíněný Sport či Revolver Revue) a také právě z Informačního servisu. Jeho prvním šéfredaktorem byl Jan Ruml, který se však v dubnu 1990 stal náměstkem ministra vnitra⁶, a v září na jeho místo nastoupil Ivan Lamper.

Zpočátku vycházel Respekt vždy ve středu, ale již od druhého vydání roku 1991 až doposud je na stáncích k dostání každé pondělí.

V květnu 1995 se celá redakce přestěhovala do Sokolské ul. 66 na Praze 2 a o tři roky později pak do Křemencovy ul. 10 v Praze 1, kde sídlí dodnes.

⁵ *Ověřované náklady periodik* [databáze online]. Praha: ABC ČR, 2008 [cit. 2008-05-13]. URL: <<http://www.abccr.cz/tabperiod/2008/BREZEN%202008.xls>>. Březen 2008 (March 2008). Týdeníky (Weeklies).

⁶ Z šéfredaktorů se v další historii Respektu prosadil v politice také Vladimír Mlynář, naopak z politického postu do funkce šéfredaktora přešel Martin Fendrych.

V roce 2001 založil Karel Schwarzenberg společnost Respekt, o.p.s., která se zaměřuje především na projekty investigativní žurnalistiky, dodržování lidských práv, dále například na sledování aktuálního vývoje žurnalistické teorie a praxe, organizování veřejných debat na aktuální témata a dalším aktivitám. V únoru roku 2008 změnila tato společnost název na Respekt Institut, o.p.s.

2.3 Vydavatelství

Po NTS začala roku 1993 vydávat týdeník Respekt společnost RPK, a.s., která však vznikla pouhou transformací družstva NTS. Jejími akcionáři byli výhradně členové bývalého družstva a s jednou výjimkou zaměstnanci Respektu.⁷

Od února roku 1994 až do října 2007 byla výlučným vydavatelem tohoto periodika společnost R-Pressé, s.r.o. Zpočátku šlo o společný podnik RPK a společnosti Mafra, která držela těsný většinový podíl.

V únoru roku 1996 se většinovým vlastníkem společnosti R-Pressé stal kníže Karel Schwarzenberg, který v pozdějších letech získal až téměř 100% podíl.

V roce 1996 Respekt zřídil také své vlastní internetové stránky, na nichž v září 2006 spustil redakční blog.

27. října roku 2007 společnost R-Pressé, s.r.o., změnila právní formu i název a dnes působí pod označením Respekt Publishing, a.s. Tyto změny souvisely s příchodem nového většinového vlastníka společnosti R-Pressé, jímž se v červnu 2007 stal podnikatel Zdeněk Bakala. Ten však týdeník Respekt finančně podporoval již od června roku 2006.

2.4 Změna počtu stran

Od počátku až do roku 1993 vycházel týdeník Respekt celkem na 16 stranách (bez inzertních příloh).

V dubnu 1993 (č. 14) byl rozšířen na 24 stran, nicméně ještě v září téhož roku (č. 37) byl jejich počet znovu zredukován, a to na původních 16. Redakce tento krok vysvětlovala „vážnou ekonomickou situací“⁸ svého vydavatele, jímž v té době byla RPK, a.s. Současně s tím muselo z Respektu odejít i několik jeho zaměstnanců.

⁷ In: *Respekt*, 1. – 7. 3. 1993, roč. 4, č. 9, s. 5.

⁸ In: *Respekt*, 13. – 19. 9. 1993, roč. 4, č. 37, s. 3.

Tento stav trval až do prvního vydání roku 1995, kdy byl stránkový rozsah týdeníku opět rozšířen, tentokrát ale pouze na 20 stran.

Čtyřiadvacetistránkového vydání se Respekt dočkal znovu až v roce 1999 (č. 41).

V dubnu 2007 (č. 14) pak vzrostl počet stran na 32 a zatím poslední rozšíření zaznamenal týdeník Respekt v září téhož roku (č. 36) v souvislosti s přechodem na časopisecký formát. Celkový rozsah týdeníku od té doby až doposud činí 68 stran.

2.5 Šéfredaktoři týdeníku Respekt od jeho vzniku

- Jan Ruml (březen 1990 – červen 1990)
- Ivan Lamper (září 1990 – prosinec 1994)
- Vladimír Mlynář (prosinec 1994 – prosinec 1997)
- Martin Fendrych (březen 1998 – září 1998)
- Petr Holub (září 1998 – prosinec 2002)
- Tomáš Němeček (leden 2003 – únor 2005)
- Marek Švehla (červen 2005 – prosinec 2006)
- Martin M. Šimečka (prosinec 2006 – dosud)

3. Metodologický postup

U sledovaných vzorků byl kladen důraz na následující aspekty jejich grafického a typografického zpracování:

1) titulní strana: úprava logotypu (písmo, orientace na straně, velikost), změna označení data a čísla vydání, změny v celkové grafice (barevnost, zařazení obsahu čísla apod.),

2) vzhled vnitřních stran: počet sloupců a jejich zarovnání, iniciály, úprava záhlaví a zápatí, perexů, dále využití linek, barvy apod.,

3) písmo: písmo titulků, podtitulků a dílčích textů, případně informativních údajů, mezititulků, podrubrik aj.; k určování a ověřování konkrétního typu písma jsem využila internetovou stránku www.myfonts.com (konkrétně sekce What The Font a Find Fonts), pouze k verifikaci pak stránky www.fontshop.com a www.linotype.com; k identifikaci správného typu písma jsem pro ověření využila vždy nejméně tři vzorky textu z různých částí daného vydání či vydání následujících,

4) poměr fotografií a ilustrací: jejich vzájemný poměr v jednom vydání a celkový vývoj jejich počtu v rámci ročníku (příklady na vybraných vzorcích z průběhu celého roku).⁹

Zkoumány byly vzorky vydané od března 1990 (č. 1) až do září 2007 (č. 36) s důrazem na konkrétní výtisky z roku 1990 (č. 1), 1991 (č. 5), 1993 (č. 1 a č. 35), 1995 (č. 1), 1997 (č. 1–2), 1999 (č. 42), 2003 (č. 1), 2005 (č. 12) a 2007 (č. 36). Největší pozornost byla věnována právě poslednímu z uvedených, neboť v tomto případě se jednalo o zatím nejvýraznější grafickou změnu v historii týdeníku.

Inovace v jednotlivých vydáních pak byly porovnány s úpravami předchozími či následujícími, a to buď v jiném konkrétním zkoumaném vzorku, nebo v některém z dalších vydání, u něhož došlo k zásadnější změně.

V závěru práce byly jednotlivé grafické inovace dány do kontextu se změnou vedení a hlavních grafiků Respektu.

⁹ Logicky přidružené dvojice nebo skupiny fotografií a kreseb byly při počítání považovány za jeden celek (komiksová ilustrace, ilustrace k rubrice Minulý týden apod.). Do konečného součtu byly zahrnuty také fotografie či kresby z titulní strany a ilustrace jiných autorů než jen Pavla Reisenauera. Naopak sem nebyly započteny infografiky a mapy a ani ilustrace, které byly součástí inzerce (a to i v případě, že byla tato inzerce vyrobena na zakázku ve stávajícím grafickém studiu Respektu).

Zkoumané vzorky v práci označuji pouze číslem a rokem vydání; konkrétní údaje o týdeníku Respekt lze najít v kapitole Použité zdroje na konci práce.

Všechny uvedené fotografie byly pořízeny z vázaných či volných výtisků nebo jejich kinofilmů, které byly poskytnuty Městskou knihovnou v Praze, Národní knihovnou a studiem Designiq.

4. Přehled základních pojmů

Duktus – termín označující v typografii poměr hlavních a vedlejších (spojovacích) tahů v kresbě písma; určuje tloušťkou tahů jeho charakter a ovlivňuje tak i zabarvení potištěné plochy¹⁰

Font – písmo konkrétní velikosti a typu v rámci daného řezu, tedy v rámci dané rodiny fontů¹¹

Iniciála – název pro zdobné nebo výrazně nakreslené či vysazené velké písmeno vstupních stran, kapitol apod.; iniciála může být sázena ze stejného písma jako ostatní text a vytištěna jen výrazně zvětšená, ale může být také vysazena z odlišného, popř. zdobného typu písma nebo nakreslena¹²

Kurzíva – písmo se sklonem podle přirozeného držení ruky, nakloněný řez kreslený vždy ve stejném proporčním poměru jako stojatý řez¹³

Logotyp – písmová (slovní) značka, graficky ztvárněný název podniku, instituce, výrobku nebo periodika, popř. také jednotlivý titulek tvořený charakteristickým typem písma, většinou ještě výtvarně upraveným¹⁴

Odstavec – typograficky odlišená část textu, nejčastěji se odděluje zarážkou na začátku první řádky¹⁵

Perex – správně sazba *per extensum*¹⁶; označení zlomu části textu přes dva nebo i několik sloupců, do nichž jsou článek nebo stať jinak rozděleny; většinou se jedná o stručný úvod k dalšímu textu, který obsahuje základní informace¹⁷

Podtitulek – rozvádí hlavní titul dalšími stručnými informacemi¹⁸

Rodina písma – soubor jednotlivých řezů od jednoho typu písma¹⁹

Řez písma – charakter písma daný tvarovými prvky jeho kresby²⁰ (duktus, kurzíva, kapitálky, tj. písmo kreslené na střední výšku, připomíná zmenšenou variantu verzálek

¹⁰ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. A KOL. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 52.

¹¹ *Fonty – úvod* [online]. [cit. 2008-10-04]. URL: <<http://typografie.dero.name/typografie-fonty-1.phtml>>.

¹² HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. A KOL. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 81.

¹³ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. A KOL. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 96.

¹⁴ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. A KOL. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 100.

¹⁵ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. A KOL. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 121.

¹⁶ BLAŽEK, F. – KOČIČKA, P. – MOHELSKÁ, L. *Praktická typografie*. Brno: Computer Press, 2000, s. 204.

¹⁷ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. A KOL. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 127.

¹⁸ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. A KOL. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 195.

¹⁹ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. A KOL. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 130.

²⁰ *Písmařské názvosloví (bývalá oborová norma)* [online]. [cit. 2008-03-26]. URL: <http://www.typo.cz/_typo/typo-normy-pismar.html>.

Sazba do bloku – zarovnány jsou oba okraje sazby²¹

Sazba na praporek – zarovnána je pouze jedna strana, druhá je ponechána volná; rozlišuje se sazba na levý a pravý praporek²²

Serif – též *patka*; příčné zakončení tahu písmene (vodorovné, svislé nebo šikmé); tvar serifů je jednotný v kresbě daného písma a pomáhá utvářet jeho charakter²³ (písmo *bezpatkové* se označuje jako *Sans-serif* nebo jen *Sans*)

Titulek – nadpis a u většiny tiskovin obvykle i hlavní poutač, který svým ztvárněním a umístěním zásadně ovlivňuje působení tiskoviny; má informační, orientační i estetickou funkci; pro sazbu lze použít stejný nebo také některý vyznačovací řez základního písma, pro samostatné titulky bývá využívána škála písem²⁴

Titulní strana – strana na začátku novin a časopisů, která se řídí jak obecně uznávanými zákonitostmi periodik, například uváděním důležitých zpráv, tzv. titulní fotografie či titulků upozorňujících na informace či články v obsahu apod., tak i vnitřním členěním²⁵

Typ písma – pojmenování konkrétního písma jeho přesným názvem²⁶

Typografie – výtvarný obor, součást užité grafiky soustřeďující se především na grafické návrhy všech druhů tiskovin, písma i značek²⁷

Účarí – označení pro základní linie písmové osnovy, na které opticky jednotlivá písmena stojí²⁸

Verzálka – písmeno velké abecedy odvozené z původní latinky²⁹

Záhlaví – označení v horní části periodické i neperiodické publikace; v novinové sazbě mimo data a stránkové číslice je sem hlavně umístěno obsahové zaměření strany, umožňující snadnou a rychlou orientaci; záhlaví bývá zpravidla umístěno v hlavě stránky (sazebního obrazce; odtud jméno) a od textového bloku je odděleno linkou nebo jen mezerou³⁰; ve spodní části strany se tato úprava nazývá *zápatí*

²¹ *Terminologie* [online]. [cit. 2008-05-05]. URL: <<http://www.repronis.cz/navody/clanek/119.html>>.

²² *Terminologie* [online]. [cit. 2008-05-05]. URL: <<http://www.repronis.cz/navody/clanek/119.html>>.

²³ *Typografický slovníček* [online]. [cit. 2008-04-10]. URL: <http://www.typo.cz/_typo/typo-normy-slovník.html>.

²⁴ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 195.

²⁵ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 178.

²⁶ HORNÝ, S. *Počítačová typografie a design dokumentů*. Praha: Grada Publishing, 1997, s. 64.

²⁷ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 197.

²⁸ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 197.

²⁹ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 203.

³⁰ HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 2004, s. 211.

5. Vliv grafické úpravy periodika na čtenáře

Grafickou úpravu periodika lze považovat za pomyslné pojítko mezi čtenářskou obcí a redakcí, neboť do značné míry zastupuje, či alespoň naznačuje obsah a zaměření periodika, na kterém se tato redakce podílela.

Důkladnému čtení obsahu předchází nejprve letmý pohled na celé noviny a teprve pak dochází k selekci toho, jaké žurnalistické materiály bude čtenář číst a v jakém pořadí. Tuto myšlenku dále rozvíjí Jan Barták ve svých *Základech grafické úpravy periodik*: „Čtenář se nejprve snaží vnímat stránku jako celek [...]. V následující fázi rozlišuje a poznává – podle celkového uspořádání grafických prvků na stránce a jejich řešení – hlavní prvky a dochází k vlastnímu smyslovému vnímání.“³¹ Kromě základního smyslového vnímání má však podle téhož autora grafická úprava periodika za cíl vyvolat zejména aktivní vztah čtenáře k tomuto periodiku, tj. jeho pozornost. Z psychologického hlediska pak lze pozornost rozdělit na dva typy: pozornost bezděčnou a pozornost úmyslnou.

Pozornost bezděčná závisí hlavně na vnějších podnětech – v tomto případě na grafických výrazových prostředcích novin. To, do jaké míry ovlivní daný žurnalistický materiál čtenářovu pozornost, se odvíjí například od jeho umístění v rámci strany, potažmo celého listu, nebo od toho, jaké dílčí grafické prostředky byly využity k jeho zvýraznění oproti ostatním textům (například připojení ilustrace a konkrétní volba jejího obsahu, užití odlišného typu či řezu písma, zařazení další barvy, změna proložení znaků apod.).

Druhý typ pozornosti, pozornost úmyslná (záměrná), je pak udržován spíše relevancí obsahu, nežli jeho grafickým ztvárněním. Vnější faktory (podněty) mají v tomto případě pouze podpůrný význam. Barták však dále uvádí, že záměrná pozornost je do značné míry podmíněna právě předchozím vyvoláním pozornosti bezděčné, kterou má zároveň i nadále udržovat: „Počáteční bezděčná pozornost by se rychle vytratila, kdyby grafický akcent, který čtenáře „přilákal“ na určité místo na stránce, nebyl provázen společenskou závažností a zajímavostí obsahu sdělení, jež uvozuje. Myšlenkové bohatství materiálů musí být ovšem vyjádřeno odpovídajícími slovesnými i grafickými prostředky.“³²

³¹ BARTÁK, J. – HLADKÝ, M. *Základy grafické úpravy periodik*. Praha: Novinář, 1981, s. 16.

³² BARTÁK, J. – HLADKÝ, M. *Základy grafické úpravy periodik*. Praha: Novinář, 1981, s. 18.

Rozlišení na dvě fáze pozornosti má tedy za cíl upozornit na fakt, že obsah a forma žurnalistických materiálů jsou – mají-li tyto materiály maximálně uspokojit čtenáře – na sobě závislé a vzájemně se ovlivňují.

5.1 Základní struktura novin a časopisů

Noviny a časopisy si uchovávají některé neměnné prvky, které se „opakují ve stejné podobě a na stálém místě ve všech vydáních“.³³ Mezi tyto prvky patří zejména záhlaví, logo, příp. slogan na titulní straně, dále číslování stránek, tiráž, typy písma, označení stálých rubrik apod. Mezi stálé typografické, ale svým obsahem proměnlivé prvky patří také obsah, údaje o konkrétním vydání, text pravidelných rubrik aj.

5.2 Písmo a jeho funkce

Písmo má v první řadě funkci komunikativní. Podle toho, na jaký konkrétní textový materiál má být použito, je ovšem nutné zvážit jeho výběr, a to tak, aby bylo dosaženo nejen estetičnosti, ale i maximální čitelnosti textu. Cílem je, aby četba čtenáře neunavovala, a zároveň aby písmo i celková úprava textového (v našem případě žurnalistického) materiálu doplňovaly či zvýrazňovaly jeho informační obsah. Typografickou čitelnost můžeme hodnotit ve dvou rovinách: v rovině typografických částí a v rovině typografických celků.

Čitelnost v rovině typografických částí může ovlivňovat zejména typ písma, jeho velikost, tvar a řez, užití písmen velké a malé abecedy (verzálky, minuskule, příp. kapitálky), délka horních a dolních dotahů, šířka znaku atd.

Za nejvhodnější písmo zvláště u delších textů je pokládáno písmo serifové, protože patky u některých liter vyvábí pomyslnou linku, která při četbě „vede“ oko po řádcích. Rovněž platí, že písmena malé abecedy jsou čitelnější nežli verzálky. U periodik se pro základní text běžně užívá písmo o velikosti 8 až 10 bodů.

Z hlediska typografických celků pak čtenář vnímá zejména uspořádání jednotlivých textů, konkrétně pak prostorové uspořádání jednotlivých písmen (tzv. rozpal písma) a slov, proklad řádků (vzdálenost mezi nimi) a jejich šíři, uspořádání odstavce či sloupců, řešení okrajů, kombinaci písmen. Důležitý je ale i povrch papíru, barevnost, potažmo využití konkrétní tiskové barvy apod.

³³ HORNÝ, S. *Počítačová typografie a design dokumentů*. Praha: Grada Publishing, 1997, s. 253.

6. Rozbor výraznějších grafických úprav týdeníku Respekt

6.1 Respekt č. 1/1990 (14. – 20. 3.)

Jak již bylo řečeno, první číslo týdeníku Respekt vyšlo ve středu roku 1990 a plynule tak navázalo na Informační servis, „jeden z prvních nezávislých zdrojů informací v tehdejší Československu“.³⁴

6.1.1 Titulní strana

Logotyp Respektu je uveden vertikálně, účařím směrem do středu strany a zaujímá více než třetinu její plochy. Psán je verzálkami, písmem Compacta, konkrétně řezem Bold.

Číslo vydání je uvedeno v levém dolním rohu, kurzivou, následuje datum, ve kterém je vydání aktuální, a cena. Tyto tři údaje dohromady tvoří zápatí strany.

Zbylou část strany vyplňuje grafika. Připomíná úryvek klasické novinové strany, jejíž struktura je ovšem rozbita vloženými titulky článků z tohoto vydání a několika fotografiemi, v dalších vydáních také ilustracemi (viz obr. 1 a 2).

Obr. 1: Titulní strana č. 1/1990

Obr. 2: Titulní strana č. 2/1990

6.1.2 Vzhled vnitřních stran

Ve sledovaném vzorku je každá strana rozdělena do tří sloupců.³⁵ Sloupce jsou zalomeny do bloku i tzv. na levý praporek. Mezi texty ještě nenajdeme žádné linky; pro zvýraznění některých článků grafici využívají pouze rámečku.

Čísla stránek jsou uvedena kurzivou, uprostřed, v dolní části strany. Jednotícím prvkem všech stran ve vydání jsou kromě použitého písma samotných

³⁴ Respekt. O společnosti R-Press, s.r.o. [online]. [cit. 2008-05-05]. URL: <<http://pressportal.cz/r-press/>>.

³⁵ U středoevropského formátu novin a časopisů je běžnější členění na 4 až 5 sloupců.

textů také iniciály uvozující začátky článků a nebo jejich odstavců (viz obr. 3; od iniciál umístěných na začátku některých dílčích odstavců ovšem grafici upouští již po třetím čísle Respektu, jednou se pak toto řešení objevuje ještě v č. 27/1990 a v několika prvních vydáních roku 1991). Tato písmena jsou obtékána zpravidla dvanácti řádky textu a tam, kde uvozují odstavce, mají patrně estetický význam s cílem stranu vizuálně oživit (zastupují tak ilustrace či fotografie).

Obr. 3: Ukázka iniciál (č. 1/1990)

6.1.3 Písmo

Titulky nejsou jednotné; můžeme u nich rozlišit dva typy písma (Antique Olive a Clearface) užití bez zřejmých pravidel, různé velikosti i řezy (kurzíva, tučné i základní), psány jsou verzálkami i minuskulemi. Podobné řešení, kdy dochází k takto široké designové variabilitě titulků v rámci jednoho vydání, potažmo i dílčí strany, není v typografii novin příliš obvyklé ani žádoucí.³⁶

Písmo Clearface je užito i pro samotný text. Informativní údaje jsou uvedeny stejným písmem jako logotyp na úvodní straně, tedy písmem z rodiny Compacta (zde konkrétně LET).

6.1.4 Poměr fotografií a ilustrací

Na každé straně je uvedena jedna až dvě fotografie (které nejsou vzhledem k dostupné technice v příliš dobré tiskové kvalitě), na některých stranách však zcela chybí. Celkový poměr užitých fotografií a ilustrací ve zkoumaném vydání činí 18:5 při 16 stranách. V dalších sledovaných vzorcích z roku 1990 se ovšem

³⁶ „Jako titulkové písmo je vhodná stejná rodina nejčastěji lineárního bezserifového písma výraznějšího ductu. Změny typu písma pro titulky jsou únosné v částech rubrikového charakteru [...]” (BLAŽEJ, B. *Grafická úprava tiskovin pro IV. ročník Střední průmyslové školy grafické (studijní obor polygrafie)*. Praha: SPN, 1990, s. 62.)

tento podíl postupně obrací ve prospěch kreseb (zatímco například v č. 10/1990 se ještě objevuje 6 fotografií a 4 ilustrace, v č. 17/1990 jsou již fotografie a kresby v poměru 4:8, v č. 19/1990 dokonce 3:13 a v č. 32/1990 4:10).

Celková grafická koncepce týdeníku Respekt se zejména v úvodních měsících jeho existence mnohokrát mění, než konečně nalezne svou ustálenou a zejména charakterizující podobu.

6.2 Respekt č. 5/1991 (28. 1. – 3. 2.)

Vůbec nečastěji prochází týdeník Respekt grafickými změnami v roce 1991, přičemž první z nich se projevuje již na konci ledna. Pro vysoký počet inovací, které následují a nedají se demonstrovat pouze na jednom vydání, budou tyto zmíněny právě již v rámci lednových změn.

6.2.1 Titulní strana

Titulní strana se v porovnání s prvním číslem Respektu z roku 1990 liší pouze zmenšením čísla vydání a později i jeho variabilním umístěním – to ovšem platí pouze od č. 4/1991 do č. 7/1991. V následujících čtyřech vydáních se jejich číslo stabilně nachází v levém dolním rohu a od č. 12/1991 je pak již situováno pouze vpravo, přičemž u něj dochází i ke změně písma (v této verzi se pak drží až do května 1992). Od č. 12/1991 také dochází k přesunu data vydání ze zápatí do pravé části strany za titul a stejně jako on je orientováno horizontálně.

Na titulní straně č. 5/1991 se dále narozdíl od č. 1/1990 objevuje jeho stručný obsah (poprvé se tak, i když v poněkud jiné podobě, děje již v č. 4/1991). Vzhled obsahu se ovšem také brzy mění, a to již v č. 9/1991 a podruhé hned o tři vydání později (č. 12/1991), kde je uveden v rámečku v levém spodním rohu strany. Tento vzhled pak rovněž zůstává nezměněn až do května následujícího roku (srovnání titulních stran č. 5/1991 a č. 12/1991 viz obr. 4 a 5).

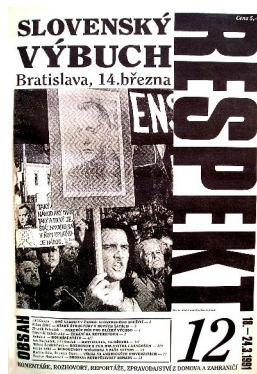
Zmíněným zařazením obsahu a čísla vydání do dolní části titulní strany zároveň dochází ke zmenšení velikosti logotypu periodika. Jeho orientace (shora dolů) i písmo však zůstávají zachovány.

Oproti vydáním z roku 1990 je patrné postupné zjednodušení grafiky a celková strukturalizace první strany. Její grafická koncepce se však až do změny v srpnu 1993 velmi často variuje (zejména co se týče umístění, úpravy či samotného uvedení obsahu vůbec, velikosti hlavních titulků, odkazujících

na článek uvnitř čísla, zařazení úryvků textů apod.), jedině úprava logotypu a údajů o vydání zůstává téměř neměnná.

Obr. 4: Titulní strana č. 5/1991

Obr. 5: Titulní strana č. 12/1991

6.2.2 Vzhled vnitřních stran

Některé vnitřní strany jsou nově rozděleny do čtyř sloupců, ostatní zůstávají rozčleněny do dosavadních tří. Zpočátku jsou ještě kombinovány bez zřejmé pravidelnosti, později jsou třísloupcové už jen strany 2, 3, 14, 15 a 16. Zalomeny jsou pouze do bloku, v pozdějších vydáních dochází k odklonu od této normy například v kulturní rubrice, která je zarovnána vlevo.

V tomto zkoumaném vydání také dochází ke zjevnému sjednocení titulků, a to jak z hlediska jejich řezu (tučné písmo základní psané pouze minuskulemi) a typu písma (použit je pouze jeden namísto dosavadních dvou), tak jejich umístěním (většinou v prostředním sloupci či sloupcích, což také často vede k rozdělení titulků až na tři řádky). Od č. 12/1991 se ovšem opět setkáváme s rozšířením typografického zpracování titulků o verzálkovou verzi.

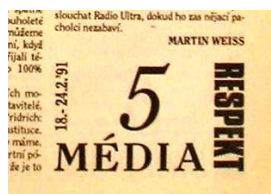
Další změnou oproti vydání z minulého roku je častější používání mezititulků (u č. 1/1990 jsou užity pouze u jediného článku) a nově také zavedení podtitulků (u zmíněného vydání z roku 1990 se nevyskytují vůbec).

Inovací jsou rovněž horizontální linky mezi články, přičemž se vyskytují maximálně dvě na jedné straně. V č. 6/1991 se grafici snaží zavést rovněž linky vertikální, nicméně toto řešení se patrně z estetických důvodů v příštích vydáních (až do roku 1999) již nevyskytuje. Používání linek se však i nadále mění téměř s každým výtiskem, a proto je zejména v prvních měsících roku 1991 obtížné zjistit, jakými pravidly v jejich užívání se grafici listu řídili.

Stejná snaha o nalezení optimálního řešení se projevuje také v případě iniciál uvozujících jednotlivé články, potažmo odstavce. V č. 5/1991 se můžeme setkat se dvěma variantami iniciál několika velikostí, v č. 7/1991 či 8/1991 dokonce se třemi. K ustálení dochází v č. 9/1991 se zachováním až do změny v srpnu roku 1993.

Ve sledovaném vzorku si rovněž můžeme všimnout nového uspořádání i vzhledu údajů o vydání. Ty se od nynějška nacházejí v záhlaví strany (v č. 5 a 6 název periodika a číslo vydání vlevo, uprostřed název rubriky či hlavního tématu, vpravo datum (na lichých stranách zrcadlově), odděleny jsou linkou a jejich písmo je nově shodné s písmem textu; číslo strany se v těchto vydáních nachází pod linkou v zápatí strany; pouze pro jediné vydání – č. 7/1991 – se toto uspořádání nepatrně mění).

Oproti původní úpravě informativních údajů z roku 1990 působí toto méně výrazně, a to také může být důvod, proč se hned v č. 8/1991 radikálně mění. Od tohoto vydání totiž nacházíme číslo strany, jméno periodika, název rubriky (či hlavního tématu) a datum ve spodním vnějším rohu strany a dohromady tvoří neuzavřený obdélník (viz obr. 6). Zmíněné zpracování se také udrželo až do srpnové změny designu v roce 1993.

Obr. 6: Grafické řešení informativních údajů (č. 8/1991)

6.2.3 Písmo

Od č. 5/1991 dochází ke zmenšení písma. Tento krok redakce Respektu vysvětluje ekonomickými důvody, přesněji zamýšleným rozšířením plochy pro reklamu.

U titulků zůstává zachován už jen jeden typ písma (Clearface) namísto původních dvou, užívaných v roce 1990, a tímto písmem jsou rovněž psána i čísla vydání a dílčích stran (ta byla doposud ve stejném provedení jako logotyp).

6.2.4 Poměr fotografií a ilustrací

Ještě na počátku roku převažují ilustrace nad fotografiemi (například v č. 1/1991 jsou v poměru 7:2, v č. 8/1991 7:5), avšak brzy opět dochází k obratu ve prospěch fotografií (v č. 15/1991 7:3, v č. 32/1991 11:5, v č. 49/1991 11:3).

Od konce ledna přechází týdeník Respekt na lepší kvalitu tisku (ofset) i papíru. Další znatelný pokrok v tomto směru pak zaznamenáváme na konci března roku 1992.

6.3 Respekt č. 1/1993 (4. – 10. 1.)

6.3.1 Titulní strana

Vzhled titulní strany se oproti vydání v roce 1991 příliš nemění (dochází pouze k přesunu obsahu na stranu 2) a prakticky pokračuje v průběžném variabilním uspořádání, započatém v květnu roku 1992 (nemění se pouze logotyp).

Obr. 7: Titulní strana č. 1/1993

Obr. 8: Titulní strana č. 34/1993

Tato variabilita spočívá zejména v tom, že zatímco u některých vydání se na ní většinou objevují pouze titulky jednoho či více článků a výrazná ilustrace, u jiných převažuje naopak text nad grafikou, neboť jsou sem zařazeny kromě titulků i krátké či delší úryvky článků (viz obr. 7 a 8).

6.3.2 Vzhled vnitřních stran

Všechny textové strany jsou rozčleněny do čtyř sloupců, výjimkou jsou komentářové strany 2 a 3, které jsou i nadále děleny do tří sloupců. Pouze rubrika Minulý týden, která se již od č. 22/1992 (květen) stala na dlouhou dobu trvalou součástí poslední strany, je sázena na pět sloupců. Všechny strany jsou zarovnány do bloku s výjimkou textů psaných v kurzívě (například i perexů) a rubrik Kultura

a Minulý týden, které jsou zarovnány vlevo (v případě kulturní strany se tato úprava v Respektu objevila již na počátku roku 1992).

Veškeré údaje o vydání na vnitřních stranách zůstávají ve stejné podobě, jaká je popsána dříve.

6.3.3 Písmo

Titulky jsou stále psány jediným typem písma (Clearface), navzájem se od sebe liší pouze jeho řezem (zejména duktem) či velikostí. Písmo Clearface se i nadále užívá i pro samotné texty.

6.3.4 Poměr fotografií a ilustrací

Oproti vydání Respektu z roku 1991 jsou v tomto konkrétním zkoumaném vzorku fotografie a kresby v přibližně vyrovnaném poměru – 8:9. V dalších číslech roku 1993 však opět roste počet fotografií na úkor ilustrací (v č. 14/1993 bylo užito 13 fotografií a 6 kreseb, v č. 21/1993 činí tento poměr 18:2 a tento trend pokračuje i po nejbližší grafické proměně týdeníku (viz níže)).

6.4 Respekt č. 35/1993 (30. 8. – 5. 9.)

Další proměnou prochází Respekt již na konci srpna 1993.

6.4.1 Titulní strana

Titulek Respekt je od tohoto čísla výrazně zmenšen – oproti jeho původní velikosti, kdy zaujímal přibližně tři čtvrtiny výšky a třetinu šířky strany, zabírá nyní na výšku jen necelou jednu třetinu strany a jen asi pětinu její šířky.

Tato změna se dá pokládat za jednu z nejrazantnějších v rámci dosavadních úprav titulní strany, neboť dochází k potlačení důrazu samotného jména týdeníku ve prospěch jeho obsahu. Naopak předností tohoto kroku je bezesporu možnost přečíst celý titul týdeníku i v případě, že je výtisk v polovině přeložený.

Pod titulem časopisu je tentokrát již v horizontálním směru uvedeno datum vydání (takto orientováno e poprvé od č. 24/1993) a v tomtéž sloupci pod ním pak ještě podrobný obsah vydání s uvedením názvů rubriky, titulků jednotlivých článků a čísel stran. Tento sloupec, který vyplňuje celý pravý okraj strany, je uzavřen výrazným číslem vydání v dolním rohu strany.

Zatímco ve vydáních z minulých let byl jejich obsah zmiňován jen okrajově (například pomocí titulků dvou až tří hlavních textů, případně jejich stručným obsahem) a hlavní pozornost přitahovala zejména výrazná ilustrace Pavla Reisenauera³⁷, v tomto sledovaném vzorku je největší důraz kladen právě na jeho podrobný obsah. Mimo již zmíněný sloupec v pravé části titulní strany se na zbylém prostoru objevuje sedm šedě podbarvených obdélníkových bloků, v nichž jsou uvedeny názvy, stručný obsah a umístění vybraných článků. Tyto jsou pak ještě doprovozeny stejnou fotografií či ilustrací, jakou lze najít u každého z nich uvnitř listu. Tento nový design komentuje Iva Janáková³⁸ v Kritické příloze Revolver Revue poznámkou: „[...] místo obsahu se nelogicky objevují úryvky článků – mají upoutat pozornost kupujícího, nebo až čtenáře? Vizuálně jakoby Respekt nevěděl, čím je. Plakátovo-letáková tradice (k níž Janáková v pozitivním slova smyslu přirovnává zejména počáteční design Respektu – pozn. aut.) je tatam [...].“³⁹

Obr. 9: Titulní strana č. 35/1993

Takové řešení úvodní strany na první pohled postrádá konkrétní stěžejní prvek, a namísto toho rozbíjí stranu do několika dílčích úseků (viz obr. 9). Nejspíše právě pro tuto svou roztržitost se hned v následujícím vydání týdeníku objevuje uspořádání nové, a to poněkud přehlednější (viz obr. 10).

³⁷ S výjimkami se Reisenauerova ilustrace objevuje na titulní straně od roku 1991 až do července 1993 (č. 29/1993); od tohoto čísla až do dubna 1994 se stěžejním grafickým prvkem titulní strany stává fotografie.

³⁸ Iva Janáková je kurátorkou sbírky moderní knihy a grafiky Uměleckoprůmyslového muzea v Praze.

³⁹ JANÁKOVÁ, I. Respekt ke grafické úpravě. In: *Kritická Příloha Revolver Revue*, 1995, roč. 1, č. 1, s. 38.

I tato inovace ovšem klade velký důraz na představení obsahu čísla a mimo jednu větší fotografii v horní části se zde nacházejí ještě další grafiky či fotografie menšího formátu (vždy maximálně tři).

Obr. 10: Titulní strana č. 36/1993

Také v dalších číslech se uspořádání titulní strany neustále obměňuje, pevnou podobu získává až v č. 1/1994, kdy se zde kromě sloupce s obsahem objevuje už jedna hlavní fotografie, jeden či více titulků a v dolní části pak úryvek článku s fotografií autora.

Počínaje č. 8/1994 dochází ke změně umístění titulku, který se od tohoto vydání nachází v horní (v tomto případě levé) části titulní strany a psán je poprvé v historii Respektu ve vodorovném směru.⁴⁰ Tato orientace i umístění logotypu v horní části strany se udržuje až do současnosti.

6.4.2 Vzhled vnitřních stran

Strany jsou od vydání č. 35/1993 rozčleněny do pěti sloupců, u stran komentářových (2 a 3) jsou i nadále využity tři sloupce. Zachováno zůstává i jejich převládající zarovnání do bloku, na levý praporek jsou jako dosud zarovnány jen perexy a také kratší kurzívní texty.

Další změny oproti výše zkoumanému vzorku z ledna 1993 se týkají zejména přesunu všech údajů ze zápatí do záhlaví strany (uprostřed je číslo strany, ve vnějším rohu se nachází název rubriky, ve vnitřních pak datum a titul periodika). Zároveň s tím dochází ke sjednocení jejich velikosti i ke změně typu písma (viz dále). Zápatí strany tak zůstává až do změny v září 2007 prázdné.

Iniciály uvozující dílčí články nyní mají velikost již jen čtyř až pěti řádků.

⁴⁰ Formulace „poprvé v historii Respektu“ je správná jedině tehdy, nebereme-li v potaz č. 35/1990 a č. 23/1992, u nichž je horizontální orientace titulku zamýšlenou součástí titulní ilustrace.

Poprvé se také setkáváme s rozšířením užití barevné škály, protože všechny doprovodné prvky (informativní údaje, iniciály, linky, čtverečky na konci článků ap.) napomáhající čtenářově orientaci, ale také fotografie (které jsou pouze mírně zesvětleny) a podbarvené články jsou nově tištěny v šedé barvě.

6.4.3 Písmo

Základní písmo jednotlivých článků se oproti předchozímu zkoumanému vydání z ledna 1993 nemění. Nový typ písma (Compacta Italic) je použit jen na údaje v záhlaví stran a také na podpisy a značky autorů.

6.4.4 Poměr fotografií a ilustrací

Opět roste rozdíl mezi počtem použitých fotografií a ilustrací. Ty jsou v tomto konkrétním vzorku v poměru 22:9 na 24 stranách, v č. 42/1993 13:3 a v č. 52/1993 14:2 (dva poslední jmenované vzorky mají již jen 16 stran).

6.5 Respekt č. 1/1995 (2. – 8. 1.)

6.5.1 Titulní strana

Vzhled titulní strany po většinu roku 1995 pouze pokračuje v uspořádání započatém v lednu 1994 (viz obr. 11). K jistému „odlehčení“ jejího vzhledu dochází až v č. 37/1995 (viz obr. 12) a kontinuálně pak od č. 39/1995⁴¹, kdy je souvislý text v dolní části strany nahrazen pouze několika titulky a heslovitou informací o dílčích člancích. Zbytek strany zde vyplňuje záhlaví s názvem periodika a údaji o vydání a především pak grafika.

Obr. 11: Titulní strana č. 36/1995 Obr. 12: Titulní strana č. 37/1995

⁴¹ V tomto výtisku navíc dochází k chybnému uvedení čísla vydání – namísto čísla 39 je zde uvedeno číslo 38.

Nad titulkem, který je, jak již bylo zmíněno, od č. 8/1994 orientován horizontálně, se nacházejí údaje o vydání v tomto pořadí: periodicitu („Týdeník“), datum, cena a ročník, přičemž všechny jsou navzájem odděleny lomítkem. Za titulem se pak nachází výrazné číslo vydání.

6.5.2 Vzhled vnitřních stran

Většina stran je v č. 1/1995 i nadále pětisloupcová, do tří sloupců jsou však nyní rozděleny nejen komentářové strany 2 a 3, ale též rubriky Téma (zpravidla tři strany uvnitř listu) a Kultura. Na kulturní straně grafici využívají obě varianty počtu sloupců (rubrika Dopisy, která je sem zařazena, je pětisloupcová). Zarovnání textu je shodné s úpravou posledního zkoumaného vzorku.

Oproti vydání ze srpna 1993 dochází k úpravě záhlaví strany. To je graficky totožné s uspořádáním na titulní straně, pouze pořadí údajů je následující: strana, rubrika (jako jediná je rubrika zvýrazněna černou barvou), název a číslo periodika, datum vydání.

Autoři nového grafického zpracování zachovávají iniciály, linky mezi články, většinu údajů o vydání i další doprovodné prvky v šedé barvě. Podobná úprava sice navozuje vizuální „odlehčenost“ strany, nicméně v kombinaci s novým písmem (viz níže) působí možná až příliš nevýrazně.

6.5.3 Písmo

S novou grafickou úpravou dochází v roce 1995 rovněž ke změně písma titulků a využito je hned pět jeho variant v rámci jedné rodiny: Novarese Book, Novarese Book Italic, Novarese Medium, Novarese Bold Italic a Novarese Ultra. Tato široká škála řezů poněkud narušuje strukturovanost listu. Zejména titulky se slabším duktem pak v kombinaci s šedými doplňkovými prvky textu vedou k jisté fádnosti vzhledu strany. Již v srpnu roku 1996 se opět u titulků setkáváme s písmem Clearface, užitým již v dřívějších vydáních, ačkoli na titulní straně je titulkové písmo Novarese nahrazeno písmem Clearface již od č. 37/1995.

6.5.4 Poměr fotografií a ilustrací

Šestý ročník Respektu potvrzuje rostoucí požadavky na zařazování autentických fotografií na úkor ilustrací. Například v č. 1/1995 činí tento poměr 17:4, v č. 35/1995 pak 18:2.

6.6 Respekt č. 1–2/1997 (6. – 12. 1.)

Úvodní dvojčíslo roku 1997, pod jehož vzhledem se podepsal kolektiv grafiků v čele s Alešem Najbrtem, je odrazem dalších zásadnějších změn v historii grafických úprav týdeníku Respekt. Zároveň se dají pokládat za dosud nejtrvalejší, neboť se – s výjimkou dílčích úprav – drží prakticky až do další výraznější inovace Respektu v roce 2005.

6.6.1 Titulní strana

Stěžejním prvkem titulní strany je znovu výrazná grafika Jana Reisenauera (zde dvě postavy vojáků NATO – viz obr. 13). Jak již bylo uvedeno, první krok k této úpravě, tedy k prosazení grafiky na úkor textu a uvedení jen několika titulků a podtitulků hlavních článků, učinili grafici Respektu již v roce 1995.

Oproti tomu však nyní ještě modifikují titulní stranu tak, že celé její úpatí vyplňuje pouze titulek a podtitulek jediného článku. Pravou část strany tvoří podrobný obsah čísla, který však už vzhledem k použitému písmu a rozšířenému prokladu řádků působí přehledněji, než jak tomu bylo v případě srpnového vydání z roku 1993 a jemu následujících.

Obr. 13: Titulní strana č. 1–2/1997

Písmo logotypu zůstává zachováno, je pouze mírně zvětšen.

Veškeré informace o tomto vydání (kromě data, které se nachází za titulem) jsou pak uvedeny bílým písmem v černém pruhu, který zároveň opticky odděluje záhlaví a zbylou část strany.

6.6.2 Vzhled vnitřních stran

Veškeré údaje o konkrétním vydání a straně se i nadále nacházejí v záhlaví, mění se pouze jejich podoba: vlevo se nachází číslo strany a rubrika, vpravo pak datum vydání a jeho číslo. Poprvé od roku 1991 jsou opět odděleny linkou.

Po osmi letech existence Respektu jsou však z jeho grafického návrhu vyřazeny iniciály na začátcích článků i charakteristické čtverečky na jejich koncích. Stejně tak se v tomto vydání již nestkáváme se zarovnáním na praporek. Linky mezi články však zůstávají i v rámci nového designu týdeníku zachovány.

Sloupcové uspořádání je stejné jako v posledním zkoumaném vzorku, nicméně nyní je občas počet sloupců na straně narušen vloženým rámečkem, který počtem sloupců nedopovídá ostatnímu textu (například obsah rámečku vloženého do dvou sloupců je zalomen pouze na jeden sloupec apod.).

V porovnání s dosavadními vydáními je v tomto patrné četnější využívání rámečků, grafů, nákresů, map apod.

Filip Blažek⁴² se k tomuto novému vzhledu týdeníku Respekt vyjadřuje v jednom ze svých článků takto: „Upravená vnitřní struktura týdeníku se ustálila natolik, že se Respekt stal (snad poprvé od doby svého vzniku) skutečně přehledný. Nová grafická úprava nenechá nikoho na pochybách, kde článek pokračuje či k jakému textu se vztahuje ta která fotografie. Najbrt sjednotil nejenom velikosti všech titulků, ale pevně definoval i popisky k obrázkům nebo dosud opomíjené bibliografické údaje k recenzím. Velmi milé je, že se články uměle nenatahují tak, aby všechny sloupce byly stejně dlouhé. Je-li třeba, poslední sloupec může zůstat kratší. Chvályhodný je i příklon k pravidlům hladké sazby, která v Respektu nebyla dosud nikdy příliš ctěna. Zmatek, ale zato pořádný, působí v týdeníku jedině číslování stran v levém horním rohu každé stránky, protože se plete s pořadovým číslem týdne v pravém horním rohu.“⁴³ (viz obr. 14)

⁴² Filip Blažek je zakladatelem studia Designiq a spoluautorem publikace Praktická typografie (ComputerPress, 2000, 2004), pravidelně přispívá do odborných periodik; mimoto je spoluzakladatelem a členem redakce revue Typo, zabývající se typografií, grafickým designem a vizuální komunikací, dále provozuje webový portál Typo.cz věnovaný českému i světovému grafickému designu; od r. 1999 připravuje pro odbornou veřejnost přednášky na téma písmo a corporate identity; je členem a českým delegátem mezinárodní organizace ATypI (Zdroj: *Filip Blažek *1974* [online]. [cit. 2008-04-20]. URL: <<http://www.institutdm.cz/filip-blazek.html>>.).

⁴³ BLAŽEK, F. *Respekt 97* [online]. [cit. 2008-04-20]. URL: <http://www.typo.cz/_cetba/cetba-clanky-resp.html>.

Blažek dále podhaluje okolnosti vzniku této nové grafické koncepce a také vlastní pohled na ni: „Redakci bylo jasné, že vzhled týdeníku potřebuje změnu, neměla však jasno jakou. Původně chtěla týdeník rozšířit o několik stran, nakonec požadovala jen minimální změny grafické úpravy, a to i přesto, že oslovila jednoho z nejsobitějších českých výtvarníků. Najbrt prosadil mnoho změn, ale přesto natolik ustoupil redakci v její snaze o konzervativnost, že vytvořil sice vkusné, ale ve srovnání se světem naprosto běžné noviny. Jednotlivé dvoustrany si jsou tolik podobné, chybí jakékoli napětí, které dokázala vyvolat dávná čísla.“⁴⁴

Obr. 14: Ukázka úpravy záhlaví (č. 1–2/1997)

6.6.3 Písmo

Relevantní typografickou změnu reprezentuje v tomto vzorku zejména přechod na nové písmo: u samotných textů a podtitulků z fontu Clearface na New Century Schoolbook, u titulků pak z Clearface na Franklin Gothic, konkrétně řez Heavy. Podtitulky jsou vůbec poprvé v historii Respektu psány kurzivou, což zároveň umožňuje posunout text výše a uspořít tak více místa – podtitulek je totiž nyní odlišen od samotného textu natolik, že jej už není třeba odsazovat tak výrazně (v této úpravě se drží až do března roku 2005). Záhlaví je psáno písmem Franklin Gothic.

6.6.4 Poměr fotografií a ilustrací

I nadále se potvrzuje velký rozdíl v počtu užitých fotografií a ilustrací (například v tomto vzorku jsou v poměru 14:4, v č. 52/1995 činí tento poměr 18:3).

⁴⁴ BLAŽEK, F. *Respekt 97* [online]. [cit. 2008-04-20]. URL: <http://www.typo.cz/_cetba/cetba-clanky-resp.html>.

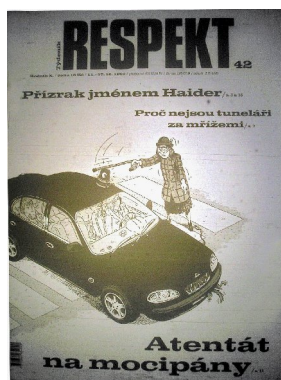
6.7 Respekt č. 42/1999 (11. – 17. 10.)

Další grafickou úpravou prochází Respekt v říjnu roku 1999, autorem jejího návrhu je Robert V. Novák ze studia Novák & Balihar.

6.7.1 Titulní strana

Inovace týdeníku z roku 1999 se dotýká mj. titulní strany, kde se začíná ještě výrazněji prosazovat Reisenauerova grafika nad textem (viz obr. 15).

Podrobný obsah vydání se nyní přesouvá na stranu 2, přičemž na první straně zůstávají v tomto konkrétním čísle pouze titulky tří článků s uvedením strany (až do další změny podoby titulní strany v roce 2003 se toto rozpětí uvedených titulků pohybuje vždy mezi jedním a maximálně šesti).

Obr. 15: Titulní strana č. 42/1999

Logotyp týdeníku je nově zalomen na střed. Zleva (ve vertikálním směru) je opatřen nápisem „týdeník“, zprava (v horizontálním směru) pak číslem vydání. Původní černý pruh s uvedením ceny a ročníku je nahrazen již nepodbarveným řádkem textu s komplexními informacemi o vydání.

6.7.2 Vzhled vnitřních stran

Pozměněný vzhled vnitřních stran podtrhuje zejména nové písmo titulků, které je výrazně nápadnější, než tomu bylo u dosavadní úpravy, a proto může navozovat mylný dojem razantních změn. Ve skutečnosti zůstává základní koncept původního vzhledu (včetně sloupcového uspořádání apod.) zachován.

Mění se jen úprava záhlaví (vlevo výrazné číslo strany a za lomítkem drobnější označení rubriky; vpravo se pak nachází datum a číslo vydání) a také

výrazně ubývá linek, oddělujících jednotlivé články, přičemž namísto vodorovných se začínají užívat jen linky svislé v kombinaci s rámečky.

6.7.3 Písmo

Pro titulky, mezititulky a záhlaví je použito písmo Clarendon (pro titulky konkrétně řez Bold Expanded), pro jednotlivé články pak opět typ New Century Schoolbook a pro podtitulky jeho řez Bold Italic.

6.7.4 Poměr fotografií a ilustrací

I v tomto čísle je zřetelná převaha fotografií nad ilustracemi (například v č. 1/1999 činí tento poměr 16:3, v č. 36/1999 jsou v poměru 18:4 a v č. 52 pak 23:3).

6.8 Respekt č. 1/2003 (30. 12. 2002 – 5. 1. 2003)

6.8.1 Titulní strana

Nejvýraznější změnou oproti zkoumanému vydání z roku 1999 je zcela jistě barevná titulní strana. Na tento způsob jejího zpracování tvůrci Respektu přešli již v září 2000 (č. 39) a drží se až na výjimky, které jsou však evidentním záměrem ilustrátora, doposud. Od č. 11/2003 se také poprvé častěji setkáváme s užitím barvy i na vnitřních stranách, nicméně jde pouze o inzertní rubriky a reklamní plochy (s barevnou reklamou se poprvé setkáváme vlastně již od č. 20/1997, ovšem proti roku 2003 šlo tehdy ještě o velmi řídký jev).

Titulek si v porovnání se stavem v roce 1999 zachovává stejný font, pouze označení „Týdeník“ po jeho levé straně je již psáno v horizontálním směru, nikoli vertikálně. Číslo, ročník, datum a cena vydání jsou nově přesunuty hned za titulek do pravého horního rohu strany. Pod titulem periodika pak nacházíme většinou pět titulků vybraných článků, přičemž poslední uvedený je výrazně větší než ostatní a jeden je barevný (červený).

Pod nimi pak figuruje výrazná ilustrace v rámečku ve tvaru obdélníku bez hraniční linky.

Kromě toho se na titulní stranu opět přesouvá podrobný obsah vydání. Nachází se ve spodní části strany pod ilustrací a je zalomen v jednom sloupci na celou šířku strany, psán je stejnou velikostí i písmem jako texty uvnitř čísla.

6.8.2 Vzhled vnitřních stran

Celková úprava listu zůstává až na změnu písma titulku stejná jako v roce 1999.

Drobné změny si můžeme všimnout pouze v záhlaví, kdy v levé části lichých stran nově nacházíme název periodika a číslo vydání (to bylo původně uvedeno za datem vydání na sudé straně).

6.8.3 Písmo

Titulky, mezititulky a popisné údaje o vydání jsou stále psány písmem Clarendon, tentokrát již řezem Bold a Bold Narrow. Podtitulky stejně jako dříve typem New Century Schoolbook Bold Italic, jednotlivé články typem New Century Schoolbook.

6.8.4 Poměr fotografií a ilustrací

Zatímco oproti zkoumanému vzorku z roku 1999 lze při stejném počtu stran vyzorovat zvyšující se množství zařazených fotografií, četnost ilustrací zůstává přibližně stejná. Jejich poměr je v rámci celého roku vyrovnaný (v č. 1/2003 se nachází 30 fotografií a jen 3 ilustrace, v č. 22/2003 34 fotografií a rovněž 3 ilustrace a například č. 48/2003 obsahuje 32 fotografií a 5 ilustrací).

6.9 Respekt č. 12/2005 (21. – 27. 3.)

Na nové grafické úpravě Respektu z roku 2005 se podíleli Libor Kleček, Michal Gregorini a Michal Hořava (který je autorem projektového návrhu) ze studia Mowshe a Filip Blažek ze studia Designiq. Tato změna je považována za jednu z nejkomplexnějších v posledních několika letech a někdy bývá spojována s 15. výročím založení Respektu. Podle Filipa Blažka⁴⁵ byl však jejím prvotním cílem spíše návrat ke strukturovanosti grafické úpravy.

6.9.1 Titulní strana

Titulek Respekt je zmenšen a nově zalomen vlevo a stává se součástí barevného rámečku, v němž je titulní ilustrace. Ta je díky této úpravě rozšířena na celou výšku strany.

Posunutím titulku vlevo současně autoři získávají více místa pro zařazení údajů o vydání, z nichž nejvýraznější je údaj o jeho čísle. Ten je oproti původní

⁴⁵ Zdroj: ústní sdělení Filipa Blažka.

úpravě zvětšen a číslo je barevné – stejně jako v tomto, i v dalších vydáních je nejčastěji používanou barvou červená.

Pod logotypem pak opět nacházíme zpravidla pět titulků vybraných článků (uspořádány jsou buď ve sloupci, nebo v řádcích), jeden z nich je barevný a jeden (tentokrát první) je zvýrazněn pomocí většího písma (viz obr. 16). Až ke konci roku je tento posunut na konec.

Obr. 16: Titulní strana č. 12/2005

Obecně lze říci, že úprava titulní strany v roce 2005 se stala základem pro její dnešní podobu: jednoznačně jí dominuje explicitní a velmi výrazná grafika Pavla Reisenauera. K tomu také jistě přispívá i již zmíněné rozšíření barevné plochy až téměř k okrajům, které jí pomáhá vyniknout.

6.9.2 Vzhled vnitřních stran

Autoři nové tváře Respektu se při úvahách nad jeho úpravami inspirovali zejména „charakteristickými typografickými prvky z historie týdeníku“⁴⁶, a proto nelze tuto změnu pokládat za výlučně původní grafický projekt.

Hlavním cílem ale bylo vytvořit koncepci rigidních prvků, které by na jedné straně zachovávaly charakter periodika a na druhé jej opět sjednotily, neboť stávající zásady se již pomalu začaly vytrácet a deformovat.

Filip Blažek, jeden z autorů návrhu, vzpomíná na počátky vzniku jeho předlohy takto: „Součástí přípravné fáze byla podrobná analýza typografie aktuálního Respektu i všech proměn, kterými noviny od roku 1990 prošly. Hledali jsme nejen problematická místa stávající úpravy, ale také prvky pro Respekt charakteristické. Klíčové elementy grafické úpravy jsme seřadili na škále podle

⁴⁶ BLAŽEK, F. *Ode dneška Respekt v novém* [online]. [cit. 2008-04-11]. URL: <<http://www.designiq.cz/respekt-pribeh>>.

toho, nakolik může jejich změna ovlivnit charakter média. Ve spolupráci s redakcí jsme si určili hranici, kam až lze s redesignem zajít. Mezi nedotknutelné prvky jsme zařadili například logo nebo kresby Pavla Reisenauera. Následovala analýza Respektu po obsahové stránce. Společně s redaktory jsme provedli klasifikaci článků a vytvořili ‚mapu‘ týdeníku, která nám pomáhala uvědomovat si souvislosti a rytmus novin. Výsledkem našich rešerší, studia dostupné literatury a zejména diskusí s redakcí a vedením periodika nakonec vyplynul koncept, vize, jak by měl nový Respekt vypadat.

V této fázi jsme konečně přistoupili k samotné tvorbě designu. Zpočátku jsme navrhovali dva nezávislé styly, které by se daly zjednodušeně charakterizovat jako časopisecký a novinový. Redakci oslovil spíše přístup první, kde jsme kladli důraz na volný prostor a velkorysejší pojetí stránek, takže jsme se od určitého okamžiku začali soustředit pouze na jedno řešení, které do sebe vstřebalo i některé prvky alternativní koncepce.

Zároveň jsme se intenzivně zabývali volbou vhodného písma, neboť jsme byli přesvědčeni, že stávající New Century Schoolbook není ideální. Hledali jsme písmo úspornější, čitelnější a neokoukané. Dokonce jsme zvažovali i objednávku písma na míru, nicméně z časových důvodů se tato možnost ukázala jako nereálná. Nakonec jsme zvolili rodinu písma Fresco, které navrhl belgický typograf Fred Smeijers. [...]

Abychom usnadnili a urychlili výrobu každého čísla a zároveň zabránili ‚rozmělnění‘ grafické úpravy, připravili jsme pevně dané šablony všech dvoustránek s daným počtem znaků. Tím vzniklo takřka 100 různých variant dvoustran, což dává 24stránkovému týdeníku dostatečnou variabilitu. Redakce tento přístup akceptovala a vzhled nových čísel tak vzniká nikoli v DTP, ale už na redakčních schůzích.

Postupně začínala nová podoba vnitřních stránek i obálky Respektu získávat jasnější kontury. Měli jsme možnost si naši práci průběžně ověřovat testováním na rotačce, což bylo důležité zejména pro redakci. Týden před finální změnou designu jsme přímo v redakčním studiu zalomili alternativní vydání v nové úpravě. A pak už nastal onen od listopadu 2004 očekávaný den: 21. března 2005 vyšlo první číslo v naší úpravě a nově též lánané v InDesignu⁴⁷. [...]“⁴⁸

⁴⁷ Namísto původního programu QuarkXPress.

Mezi další dílčí změny v designu strany patří i velmi výrazné odsazení titulku a podtitulku od ostatního textu v horní části strany, respektive odsazení titulku od perexu a samotného textu u článků v části dolní, což má za následek její celkové vizuální „provzdušnění“. Jejich úprava je od tohoto vydání čtyřsloupcová a některé stálé rubriky či kratší texty v krajních sloupcích jsou nově od ostatních odděleny pomocí výraznější mezisloupcové mezery. Jejich titulek je uveden v horní třetině článku, stálé kratší rubriky jsou navíc opatřeny charakteristickou pomlčkou (viz obr. 17).

Obr. 17: Uspořádání vnitřní strany (č. 12/2005)

Po několikaleté přestávce se na stránky Respektu rovněž vrací úvodní velké iniciály a také čtverečky, které naopak značí konec článku.⁴⁹

6.9.3 Písmo

Jak již bylo zmíněno, jednou z výrazných změn v rámci redesignu časopisu je přechod na nový typ písma – z dosud užívaného New Century Schoolbook na typ Fresco. Typograf Smeijers na něm pracoval mezi lety 1998 – 2003, a tak jde v době výše popsané designové úpravy o relativně nové písmo. Grafici využili jak jeho patkovou verzi (Bold pro titulky, mezititulky a některé podtitulky, normální řez pro texty článků a některé podtitulky), tak bezserifové Fresco Sans (to je využito například na záhlaví a názvy krátkých článků a rubrik). Bylo však nutné jej ještě ve studiu graficky přizpůsobit češtině (například pomocí kerningu, tj. úpravy mezer mezi některými dvojicemi písmen, zejména akcentovaných).

⁴⁸ BLAŽEK, F. *Ode dneška Respekt v novém* [online]. [cit. 2008-04-11].

URL: <<http://www.designiq.cz/respekt-pribeh>>.

⁴⁹ Principy grafické úpravy týdeníku Respekt v roce 2005 viz Příloha.

6.9.4 Poměr fotografií a ilustrací

Fotografie se již stávají významnou součástí každého vydání. V č. 5/2005 jich tak můžeme na 24 stranách najít 28 (oproti tomu ale stojí jen 5 ilustrací) a podobný poměr je s větší či menší odchylkou zachován i ve vydáních následujících (v č. 26/2005 26:3 ve prospěch fotografií, v č. 45/2005 30:3 atd.).

6.10 Respekt č. 36/2007 (3. – 9. 9.)

Roku 2007 dochází v grafice Respektu hned ke dvěma změnám. První z nich, která se projevuje v dubnu (č. 14/2007), je zaměřena prioritně na restrukturalizaci a rozšíření obsahové nabídky a teprve v druhé řadě na mírnou grafickou inovaci. Autorkou a první art direktorkou tohoto týdeníku vůbec je grafička Mira Antonović. Zároveň s tím dochází od tohoto čísla k přechodu ze 24 na 32 stran.

Jak bylo naznačeno, většina základních typografických prvků zůstává zachována. Přibývá však linek, a to zejména v místech, kde byly kratší texty či pravidelné rubriky ve vnějším sloupci dosud odlišeny pouze větším odsazením.

Mírně se mění rovněž záhlaví, kde je nově název hlavní rubriky umístěn v negativu (bílé písmo na černém podkladu) ve tvaru obdélníku. Také označení dílčích rubrik jsou nyní uvedena v obdélníku, tentokrát v šedém provedení.

K zatím poslední grafické proměně týdeníku Respekt, které se věnuje tato kapitola především, však dochází v září 2007 (jejím iniciátorem byl většinový majitel vydavatelství Respekt Publishing, který ji podmínil finanční podporou⁵⁰). Je výsledkem práce grafického studia ReDesign, které bylo vybráno v tříkolovém výběrovém řízení.

V tiskové zprávě, vydané 30. srpna 2007, se uvádí, že tato změna má „za cíl nejen nabídnout lepší zážitek ze čtení svého oblíbeného časopisu stávajícím čtenářům, ale také více oslovit mladší generaci“.⁵¹ Z toho jasně vyplývá, že jedním z hlavních důvodů této změny je snaha rozšířit cílovou skupinu čtenářů, a zároveň s tím zvýšit prodaný náklad periodika.

Zásadní proměna tohoto vydání spočívá zejména v přechodu z novinového formátu na formát magazínový, který je typický pro většinu zpravodajských,

⁵⁰ Zdroj: ústní sdělení Filipa Blažka.

⁵¹ *Týdeník Respekt v nové podobě* [online]. [cit. 2008-05-14].

URL: <<http://tiskove-zpravy.respekt.cz/Tydenik-Respekt-v-nove-podobe.html>>.

společenských a ekonomických týdeníků u nás.⁵² V praxi to znamená mj. přechod na křídový papír či na jiný typ vazby (konkrétně na typ V1, tedy měkkou sešitovou vazbu, která je ve hřbetě šitá skobkou). Rozměry časopisu jsou nyní 230 x 297 mm, což je formát jen o dva centimetry širší než papír A4.

6.10.1 Titulní strana

Záhlaví titulní strany nově tvoří kromě logotypu také stručný obsah v rámečku (výčet zpravidla tří titulků), shora opatřený červeným pruhem a textem „Ve spolupráci s The Economist“, dole pak odkazem na webové stránky a číslem vydání. Nad titulem periodika se ještě nachází žlutý pruh s tématem jednoho z hlavních článků. Celé záhlaví je pak podbarveno světle modrými šikmými pruhy, které tak napomáhají ztlumit kontrast mezi záhlavím strany a ilustrací.

Obr. 18: Titulní strana č. 36/2007

Veškeré ostatní údaje o vydání (ročník, datum, cena) se pak vůbec poprvé v dějinách Respektu přesouvají ze záhlaví (potažmo zápatí či pravého sloupce strany, kde byly doposud vždy umístěny v těsné blízkosti logotypu) níže k levému okraji strany, zalomeny jsou vertikálně a jejich písmo je značně zmenšeno, čímž nabývají až druhotného informačního charakteru.

Dominantou strany zůstává velmi výrazná grafika Pavla Reisenauera s titulkem některého z článků (viz obr. 18).

⁵² S touto proměnou pravděpodobně souvisí také fakt, že v září 2007 zaznamenává týdeník Respekt po dlouhé době růst hodnot průměrného prodaného nákladu – zatímco v srpnu činí 16 395 kusů, v září se dostává až na hodnotu 27 511, což znamená téměř 60% růst (graf vývoje tištěného a prodaného nákladu týdeníku Respekt viz Příloha č. 1). Změně vzhledu Respektu předcházela také důrazná reklamní kampaň.

6.10.2 Vzhled vnitřních stran

Se změnou formátu dochází také k návratu k převažující třísloupcové úpravě a kombinovanému stylu sloupcového zarovnání (do bloku a na levý praporek).

Výraznou změnou, která ale také patrně souvisí s celkovou redukcí tiskové plochy, je zvětšení úvodní fotografie na úkor textu. Ta často tvoří i více než polovinu strany, výjimkou nejsou ani fotografie celostránkové či dvoustránkové. V takovém případě je na straně uveden pouze titulek článku, jež fotografie uvozuje, příp. perex. Důraz na fotografii, barevnou i černobílou, je dalším z významných a redakcí často akcentovaných prvků nového vzhledu týdeníku.⁵³

Zcela nově jsou rovněž pojaty údaje o konkrétní rubrice. Malá sešitová úprava umožňuje pomocí textu či fotografií zaplnit jednou rubrikou více než dvě strany a může jí tak být věnováno více pozornosti, potažmo důležitosti – například uvedením obsahu na jejím začátku (dosud byl souhrnný obsah uváděn pouze na začátku či na konci vydání). Podobný postup připomíná kapitoly v knize nebo praxi několikasešitových periodik. Z tohoto konceptu se vyčleňují jednočlánekové rubriky jako *Téma*, *Rozhovor* či *Trendy*, u nichž obsah uveden není.

Název hlavní rubriky je na vnitřních stranách uveden v horním vnějším rohu, chybí pouze ve fotografiích, na stranách protilehlých úvodní straně dané rubriky a na stranách, kde jsou rubriky spadající do sekce *Pravidelně*. Ta prochází celým vydáním, proto ani ji neotvírá samostatný obsah. Kromě dělení čísla do rubrik se také nově setkáváme s uváděním názvů „podrubrik“. Ty jsou umístěny v barevném rámečku nad některými články, psány jsou verzálkami.

Vzhledem k četnosti informativních údajů a titulků však na některých stranách dochází k tomu, že se pod sebou nacházejí i čtyři titulky (viz obr. 19).

Obr. 19: Úprava názvů rubrik a titulků (č. 36/2007)

⁵³ Viz například vložená příloha týdeníku *Respekt*. In: *Respekt*, 27. 8. – 2. 9. 2007, roč. 18, č. 35, s. 3.

Přehlednosti však nově napomáhá barevná diferenciacie rubrik. Ty jsou rozděleny do pěti skupin po dvou až čtyřech rubrikách. Barva „přidělená“ každé z nich se pak užívá nejen ke zvýraznění úvodního obsahu, ale také například u mezititulků, k podbarvení rámečků, krátkých textů apod.

Údaje o vydání se poprvé od roku 1993 vracejí také do zápatí stran, ačkoli již v jiné podobě. Nyní jej tvoří stránkové číslování ve vnějším rohu všech stran, ve vnitřním rohu sudých stran se pak nachází název periodika, jeho číslo a datum vydání, na stranách lichých je odkaz na internetové stránky.

Vertikálních linek oproti předchozí výrazně ubylo, vyskytují se hlavně mezi krátkými články a v obsazích. Také horizontální nyní nalezneme spíše jen u větších, barevně odlišených jednovětných upoutávek vsazených do článku. Mezi články se objevují jen zřídka.

Při pohledu na celkovou úpravu jednotlivých článků signalizuje změnu vzhledu především nové písmo (viz dále). Mimoto ale dochází i k odsazení podtitulků z obou stran (tedy od titulků i od samotného článku) a také perexy nabývají výsadnějšího postavení zejména díky jejich umístění do zvláštního sloupce vedle článku a zvětšení písma.

6.10.3 Písmo

Pro většinu titulků a podtitulky je použit písmový typ RePublic Bold a RePublic Condensed, na samotné texty pak jeho základní řez.⁵⁴ Jejich „hranatý“ tvar koresponduje s celkovou úpravou strany (s rámečky, obdélníky apod.).⁵⁵ Dalším písmem, typem Unit Bold, jsou psány některé hlavní titulky (zde v kombinaci s podtitulkem psaným typem RePublic Italic), mezititulky, kratší texty (zejména v podbarvených rámečcích), otázky v rozhovoru ad.

Pro názvy rubrik, podrubrik a podpisy autorů je užit druh RePublic Sans.

⁵⁴ Jedním z požadavků na nové písmo byl jeho český původ (zdroj: ústní sdělení Filipa Blažka). Font RePublic vychází z písma Public, jehož autorem je český grafik Stanislav Maršo, který v roce 1955 zvítězil v písmařské soutěži. Rodina Public byla až do počátku 90. let téměř jediným písmem, kterým se u nás sázel denní tisk. Přestože bylo pro mnoho čtenářů spjato převážně s Rudým právem, rozhodli se jej v roce 2003 grafici Radek Sidun a Tomáš Brousil zdigitalizovat a vydat pod názvem RePublic (písmolijna Suitcase Type Foundry). Zdroje: *Česká písma typografická* [online]. [cit. 2008-05-05]. URL: <http://www.magtypo.cz/buxus/generate_page.php?page_id=263&buxus_typo=5e99f4f321823f1ccaff9b2159b69af1>. *RePublic* [online]. [cit. 2008-05-05]. URL: <<http://www.myfonts.com/fonts/suitcase/republic/>>.

⁵⁵ Zdroj: ústní sdělení Filipa Blažka.

6.10.4 Poměr fotografií a ilustrací

Ještě v novinové úpravě je počet užitých fotografií a ilustrací v rámci vydání velmi podobný úpravě předchozích let (například v č. 1/2007 činí tento poměr 20:3 ve prospěch fotografií, v č. 22/2007 pak 33:5). S přechodem na magazínovou podobu, která má menší formát, ale více stran, se však tento poměr výrazně mění: v č. 36/2007 nalezneme 46 fotografií a 9 ilustrací, v č. 43/2007 činí tento podíl již 55:5 a například v č. 50/2007 51:13 (růst počtu fotografií lze odůvodnit lepšími možnostmi pro jejich tisk a vyšším počtem stran, v případě ilustrací je toto patrně způsobeno také snahou ještě více zdůraznit v designu Respektu jeden z jeho typických rysů, kterým je Reisenauerova karikatura. Jde zejména o jeho kreslené podobizny autorů, uvedené pod některými názorovými rubrikami).

7. Souhrn

Každý titul vycházející s alespoň částečnou periodicitou si drží své typické obsahové i vizuální prvky, které jej činí charakteristickým a mají sloužit především k pohodlné orientaci při jeho vyhledávání a následném čtení (viz kapitola 5.1).

Za osmnáct let své existence prošel týdeník Respekt velkým množstvím grafických změn, od těch drobnějších, jako jsou například úpravy titulků, až po ty zásadnější, jako je přechod z novinového na magazínový formát. Vedle toho však lze vysledovat jisté atributy, které si ve více či méně pozměněné podobě (byť třeba jen v určitém úseku své historie) ponechal jako atributy sebeurčující.

7.1 Prvky charakteristické pro týdeník Respekt

Ilustrace

Pro Respekt příznačné jsou kupříkladu kresby Pavla Reisenauera, který s tímto periodikem spolupracuje téměř od jeho počátku (přesněji od roku 1991). Nejen pro tento, ale i pro další časopisy „kreslí od roku 1994 pouze prostřednictvím počítače“.⁵⁶ Jeho ilustrace ale byly k vidění i „v jiných tištěných médiích, například v Xantypě či v Playboyi“⁵⁷, a je rovněž autorem mnoha knižních ilustrací a komiksů.

Novinový formát

Dalším typicky „respektovským“ prvkem byl až do září 2007 i jeho novinový formát. Tím se Respekt odlišoval například od jemu obsahově podobného týdeníku Reflex, který od počátku vycházel v magazínovém formátu.

Logotyp

Grafické ztvárnění logotypu je asi jediný prvek, který provází týdeník Respekt už od jeho vzniku. Také u něj však můžeme vyzorovat dílčí změny, které spočívají zejména v jeho umístění či orientaci na straně, velikosti, ale i v drobných

⁵⁶ LINDAUROVÁ, L. *Realistické obsese solitéra* [online]. [cit. 2008-04-12].

URL: <<http://www.divus.cz/umelec/cz/pages/umelec.php?id=894&roc=2001&cis=1>>.

⁵⁷ PAUL, J. *Ilustrace a karikatura v českém tisku. Sonda do tristního stavu výtvarné kultury v novinách a časopisech* [online]. [cit. 2008-04-12]. URL: <<http://www.blisty.cz/art/9714.html>>. Autor příspěvku je malíř, výtvarný kritik, publicista a prozaik.

studiových úpravách (například zaoblení (č. 12/2005) či naopak zостření (č. 36/2007) rohů oproti původnímu fontu⁵⁸). Od počátku je ovšem psán stejným typem písma (Compacta Bold) a právě to jej činí tradičním.

Astronaut Pavla Brázdy

Ačkoli nebyl tento pojem doposud v celé práci uveden, jde o paradoxně o jeden z prvků, které provázejí Respekt téměř po celou dobu jeho existence. Jde o obrázek z cyklu Astronauti, který namaloval Pavel Brázda v 50. letech. Na titulní straně Respektu se objevil v roce 1990 (v č. 34 pouze ruka, v č. 35 celý – viz obr. 20) a od té doby jej můžeme – s výjimkou konce roku 1999 a roku 2000, kdy byl tento obrázek zcela vypuštěn – najít vždy u tiráže.

Obr. 20: Astronaut (ukázka z titulní strany č. 35/1990)

Iva Janáková shrnuje jeho význam slovy: „Ačkoliv cyklus Astronauti pochází z roku 1954 a vznikl v jiném dobovém kontextu, vyjadřuje něco ze sensibility 90. let, kdy se nám otevřel formálně již nerozdělený svět ve své universalnosti. [...] Napůl vážný, napůl karikaturní obraz situace člověka – rozhodně nikoliv sebevědomého dobyvatele kosmu, ale spíš soustředěně bytosti před ležatou osmičkou. Souvislost Astronauta s názvem a pojmem Respekt je více než metaforická. [...] Značka shrnula směr, který Respekt přinesl. Hlubkově politicko-ekonomické sondy dostávaly karikaturní rozměr právě díky nepředvídatelným výtvarným nápadům, které překvapovaly od čísla k číslu.“⁵⁹

⁵⁸ Ukázky viz Příloha, Obr. V.

⁵⁹ JANÁKOVÁ, I. Respekt ke grafické úpravě. In: *Kritická Příloha Revolver Revue*, 1995, roč. 1, č. 1, s. 37.

7.2 Nejčastější změny

Úvodní strana

Asi nejvýraznějšími změnami celkem pochopitelně procházela titulní strana týdeníku.

V prvních čtyřech letech existence Respektu byl jejím stěžejním prvkem výrazný titulek psaný vertikálně a umístěný v pravé části strany. Až do srpna 1993 dokonce zaujímal přibližně jednu třetinu její šíře. Jeho následným zmenšením došlo k tomu, že se nosným atributem titulní strany stala ilustrace či fotografie a také obsah, titulky či dokonce texty některých článků. Od roku 1999 se na titulní straně kromě grafiky začaly vyskytovat už pouze titulky a tato úprava se drží prakticky až dodnes (výjimkou byly pouze roky 2003, 2004 a část roku 2005, kdy zde kromě grafiky a titulků nalezneme v samém zápatí strany ještě obsah, který však svou střídou úpravou evidentně nemá poutat hlavní pozornost). Důraz na titulní grafiku byl ještě podtržen nástupem barvy v roce 2000.

Pouze u dvou uplatněných grafických návrhů (v roce 1997 a v roce 2007 po přechodu na časopisecký formát) si lze všimnout jistého potlačení důrazu na informace o daném vydání, zejména jeho číslo. To u všech ostatních realizovaných návrhů zaujímaló výsadní postavení většinou v blízkosti logotypu, bylo psáno velkým písmem a později ještě zvýrazněno barvou. Od září 2007 je však jeho písmo zmenšeno tak, aby mohlo být zakomponováno do rámečku s obsahem (který se ovšem také nachází vedle logotypu) a rovněž ostatní údaje nabývají druhořadého postavení tím, že jsou přesunuty do dolní poloviny strany ke hřbetu a psány jsou malým písmem.

Údaje o vydání

Častými změnami procházely také údaje o konkrétním vydání, umístěné na vnitřních stranách. Úpravy se týkaly zejména jejich umístění (záhlaví či zápatí) nebo typu a velikosti písma. Informativní údaje se měnily s každou v této práci zkoumanou proměnou týdeníku, pouze v roce 1991 se můžeme postupně setkat až se čtyřmi jejich variantami.

Poměr ilustrací a fotografií

Technický rozvoj devadesátých let, který se dotkl mimo jiné oblasti sdělovacích prostředků, se musel nutně projevit také v periodících.

V týdeníku Respekt dokládá tento trend nejen rostoucí převaha fotografií v poměru k ilustracím v rámci jednoho vydání (kromě některých čísel z roku 1990 a 1991), ale celkově i jejich vzrůstající počet a kvalita. Oproti tomu dochází k průběžnému ústupu ilustrací, ačkoli s přechodem na magazínový formát jejich počet opět mírně vrostl. Většinu z nich však tvoří podobizny autorů některých názorových článků.

Perex

Velmi často také docházelo ke změnám vzhledu uvozujících vět článku, tzv. perexu. Nejčastěji šlo o různé varianty řezů, tj. kurzivy a duktu (a to i v rámci jednoho vydání, viz například č. 1/1993) či odlišením pomocí změny velikosti písma (viz například č. 35/2003).

Jiným řešením, jak odlišit perex od zbytku článku, byla také změna v jeho umístění, konkrétně jeho přesun z úvodu článku do samostatného sloupce (viz například jeho úprava po změně designu v roce 2005 či 2007).

Po úpravě v lednu 1997, a to s trváním až do března 2005, nebyl perex graficky odlišen vůbec.

Iniciály

Tvůrci týdeníku Respekt nezdědka využívali ve svých grafických koncepcích také příznačné iniciály na začátku článků či odstavců. Z tohoto pohledu bychom je rovněž mohli pokládat za klasický prvek typický pro Respekt. Z pohledu jejich grafické úpravy však v celé historii týdeníku najdeme hned několik jejich variací: nejčastěji se u nich měnila velikost a řez, a to i v rámci jednoho vydání (viz například č. 7 a 8/1991), barva (černá nebo šedá), potažmo jejich umístění (například na začátku odstavců, ačkoli naposledy se takto objevily již roku 1991).

Se změnou designu v roce 1997 ovšem byly tyto iniciály z grafického návrhu zcela vypuštěny a znovu se v týdeníku objevily až v březnu roku 2005.

Písmo

Vzhledem k relativně dlouhé historii týdeníku Respekt lze očekávat, že jedním z prvků, které by měly sloužit k podtržení změny či oživení jeho designu, je písmo. Neplatí však, že by se měnilo s každou jeho výraznější transformací.

Celkem bylo v týdeníku Respekt až do roku 2007 využito šest písmových rodin pro texty, osm pro titulky a pět pro podtitulky (písma se však souběžně s tím samozřejmě měnila i u mezititulků, perexů, názvů rubrik a podrubrik, informativních údajů apod.). Nejdéle se v celé historii Respektu používala písma Clearface a New Century Schoolbook, naopak pouze necelé dva ročníky se zde udrželo titulkové písmo Novarese (viz tabulka).

Zkoumané vydání	Použitá rodina písma		
	Text	Titulek	Podtitulek
Č. 1/1990	Clearface	Antique Olive Clearface	-----
Č. 5/1991	Clearface	Clearface	Clearface
Č. 1/1993	Clearface	Clearface	Clearface
Č. 35/1993	Clearface	Clearface	Clearface
Č. 1/1995	Novarese	Novarese	Clearface
Č. 32/1996	Clearface	Clearface	Clearface
Č. 1-2/1997	New Century Schoolbook	Franklin Gothic	New Century Schoolbook
Č. 42/1999	New Century Schoolbook	Clarendon	New Century Schoolbook
Č. 1/2003	New Century Schoolbook	Clarendon	New Century Schoolbook
Č. 12/2005	Fresco	Fresco	Fresco
Č. 36/2007	RePublic Unit	RePublic Unit	RePublic Unit

Tab. 1: Rodiny písem použité v týdeníku Respekt v letech 1990 až 2007

Odstavce

S variabilitou se setkáme také u počtu sloupců na straně – ten se v celé historii Respektu pohyboval mezi dvěma a pěti. Jejich počet se často lišil i v rámci jednoho vydání, nejčastěji byly odlišně zalomeny komentářové strany 2 a 3, později také strany s rubrikami Téma a Kultura, nebo bylo sloupcové uspořádání rozbito vloženou tabulkou o jiném počtu sloupců.

Měnilo se rovněž jejich zarovnání. Zatímco v prvním vydání roku 1990 bylo pět stran zalomeno na levý praporek a deset do bloku, ve vydání č. 36 z roku 2007 jsou již do bloku zarovnané sloupce v převaze mnohem výraznější (zarovnání na levý praporek se zde zpravidla využívá pouze na krátké texty na okrajích stran a vybrané rubriky). Zarovnání do bloku je běžnější u většiny vydání následujících po roce 1990.

Linky mezi články

Linky se začaly v Respektu užívat v roce 1991. Jejich následná variabilita spočívá zejména v jejich směru, tj. vertikálním či horizontálním. S prvním jmenovaným typem se setkáváme ve větší míře po změně v roce 1999, horizontálními byly nahrazeny zase až v roce 2005. V dubnu 2007 byly do grafické předlohy zařazeny oba typy linek zároveň.

7.3 Šéfredaktoři, grafici a grafická studia týdeníku Respekt ve vztahu ke zkoumaným vzorkům

- Č. 1/1990 (březen): šéfredaktor **Jan Ruml** (březen 1990 – červen 1990), grafická úprava: **studio RR**
- Č. 5/1991 (únor): šéfredaktor **Ivan Lamper** (září 1990 – prosinec 1994), grafická úprava: **studio RR** (od března 1990)
- Č. 1/1993 (leden): šéfredaktor **Ivan Lamper** (září 1990 – prosinec 1994), grafická úprava: **Miroslav Šimáček, Michal Singer** (členové studia RR), **Dušan Straňák** (od července 1991)
- Č. 35/1993 (srpen): šéfredaktor **Ivan Lamper** (září 1990 – prosinec 1994), grafická úprava: **Miroslav Šimáček, Michal Singer** (členové studia RR; uvedeni od září 1990)
- Č. 1/1995 (leden): šéfredaktor **Vladimír Mlynář** (prosinec 1994 – prosinec 1997), grafická úprava: **Miroslav Šimáček, Ivan Přibáň** (od srpna 1994)
- Č. 1–2/1997 (leden): šéfredaktor **Vladimír Mlynář** (prosinec 1994 – prosinec 1997), grafická úprava: studio **Quarcom** (od února 1996), grafický návrh: Aleš Najbrt
- Č. 42/1999 (říjen): šéfredaktor: **Petr Holub** (září 1998 – prosinec 2002), grafická úprava: studio **Quarcom** (od února 1996), grafický návrh: Robert V. Novák
- Č. 1/2003 (leden): šéfredaktor: **Tomáš Němeček** (leden 2003 – únor 2005), grafická úprava: **David Němec** (původně ve studiu Quarcom; uveden od března 2001), grafický návrh: Robert V. Novák
- Č. 12/2005 (březen): řízením redakce pověřen: **Marek Švehla** (únor 2005 – červen 2005), grafická úprava: **David Němec** (původně ve studiu Quarcom; uveden od března 2001), **Jakub Němeček** (uveden od února 2003), grafický návrh: studio Mowshe a studio Designiq
- Č. 36/2007 (září): šéfredaktor: **Martin M. Šimečka** (prosinec 2006 – dosud), grafický návrh a grafická úprava: studio **ReDesign**, Art direktorka: Mira Antonović

Z uvedeného přehledu je patrné, že nejvíce výraznějších změn týdeníku (celkem tři) bylo provedeno za šéfredaktora Ivana Lampera, dvě pak za Vladimíra Mlynáře. Uvedený fakt ovšem nemusí přímo vypovídat o tom, že tito šéfredaktoři

byli iniciátory změn. Na rozhodnutí o změně designu se zpravidla podílí celé vedení, případně spolu s členy redakce, a tvorba jeho koncepce trvá často i několik měsíců či let (jako tomu bylo v případě změny v roce 2007).

Nejdéle byl týdeník Respekt lámán studiem Quarcom (později, kdy název studia nebyl v tiráži již uveden, se na výrobě týdeníku i nadále podíleli tvůrci pocházející právě z tohoto studia). Jediným grafickým studiem, které začalo týdeník Respekt vyrábět zároveň s nějakou zásadní změnou, je studio ReDesign (září 2007).⁶⁰

⁶⁰ Podrobný soupis tvůrců týdeníku Respekt je uveden v Příloze č. 2.

8. Závěr

Bývá znakem snad každé změny, která se týká většího okruhu lidí (ať už jde o novou recepturu tradičních sušenek, nebo o daňovou reformu), že je pak zpravidla rozdělí v určitém poměru na své příznivce i své odpůrce. Každá taková inovace, není-li zrovna vykonána z donucení bez ohledu na dopad, který bude mít, má za cíl si přinejmenším udržet, ale pravděpodobněji pak rozšířit právě skupinu svých stoupců. Nejinak tomu jistě bylo také v případě týdeníku Respekt.

Existence jakéhokoli média je závislá na jeho recipientech, které je proto nutné nějak zaujmout a přinášet jim neustále něco nového. Od roku 1990 prošel Respekt nejen množstvím obsahových změn (zavádění nových rubrik, spolupráce s různými autory, charakter probíraných témat apod.), ale i změn designových, jak ostatně měla dokázat i tato práce.

Položíme-li dnes vedle sebe první vydání týdeníku Respekt a vydání z konce roku 2007, máme pocit, že držíme dvě naprosto odlišná periodika – tedy nebyť titulu, který si od počátku zachovává stejné jméno i podobný vzhled. Při bližším pohledu možná lze v „časopise Respekt“ vystopovat jistou shodu s „novinovým Respektem“, jako například čtverečky na koncích článků a iniciály na jejich počátku, ale ani při větším úsilí nenalezneme mnoho prvků, o nichž bychom mohli tvrdit, že „patří jen Respektu“. O čem to však tvrdit můžeme je již zmíněný logotyp týdeníku, ale také ilustrace Pavla Reisenauera.

Již na začátku této práce jsem uvedla, že u periodik je velmi důležitý soulad mezi obsahovou a designovou stránkou, tedy aby žádné z těchto dvou hledisek nebylo v převaze a aby nebyl recipient při „konzumaci“ sdělovaného ničím rušen. Kdybychom dnes tedy četli například o vzniku revolučního operačního systému v periodiku tištěném na hrubém novinovém papíře s nejasnými fotografiemi, aniž bychom si tohoto paradoxu všimli, pak bychom se měli pokládat spíše za tradicionalisty, nežli za „běžné“ čtenáře. Přejít na moderně vypadající barevný časopis byl tedy ve vývoji Respektu naprosto očekávatelný (o této se změně se koneckonců hovořilo několik let, zmiňuje se o ní například i Iva Janáková v Kritické příloze Revolver Revue už v roce 1995⁶¹).

⁶¹ JANÁKOVÁ, I. Respekt ke grafické úpravě. In: *Kritická Příloha Revolver Revue*, 1995, roč. 1, č. 1, s. 38.

Kritici změny by mohli v souvislosti s novým vzhledem poukazovat zejména na ztrátu identity týdeníku a na pohrdání čtenáři, kteří kupovali Respekt i v novinovém formátu celých osmnáct let. Jiní by zase mohli tvrdit, že týdeník díky své radikální proměně upadl do fádní uniformity a stal se „jedním z mnoha“ v nabídce barevných magazínů. A takových argumentů by se rozhodně dalo jmenovat ještě mnohem více.

Stejně tak lze ale formulovat i pozitivní přínosy této změny. Jeden z nich například vyjádřil šéfredaktor Martin M. Šimečka v editoriale posledního čísla novinového formátu, kde píše: „Je pravda, že Respekt prochází největší vizuální změnou od svého vzniku. V tomto smyslu však jen navazuje na historickou sérii vnějších změn, jimiž procházela lidská komunikace od samotného zrodu písma. Začínalo na kameni, prošlo kůží a papyrem až k papíru či tekutému krystalu, jeho tvar se měnil od kaligrafických tahů až k dnešním úsporným křivkám, rodilo se pod rukama klášterních opisovačů přes knihtisk až po dnešní úder klávesnice. Dokonce i český samizdat, z jehož étosu svobody a nezávislosti Respekt dodnes čerpá, se vyvíjel od průklepového papíru a cyklostylu až po xerox.“⁶² Tím jinými slovy nastínil, že týdeník Respekt svým přechodem na magazínovou podobu pouze zareagoval na aktuální trendy v technickém i mediálním průmyslu. Mezi ně určitě patří všeobecné požadavky na vyšší kvalitu fotografií, kterým barva a křídový papír dávají vyniknout lépe než papír novinový, dále pak třeba na skladnější formát nebo na organičtější a živější vzhled periodika vůbec.

Příznivci i odpůrci vzniku „nového“ Respektu by si jistě mohli vzájemně oponovat velmi dlouho, důkazem toho je například diskuze na webu Respektu, kterou vyvolali právě jeho autoři, aby zjistili názor svých čtenářů.

Je však jen otázkou času, kdy si čtenáři na tuto inovaci zvyknou tak, jako si zvykli na jiný design týdeníku v roce 1993, 1997, 2005 a dalších. Pakliže si na změnu přeci jen nezvyknou, dají to jistě najevo zájmem, který o koupi časopisu (ne)projeví.

⁶² ŠIMEČKA, M. M. Editorial. In: *Respekt*, 27. 8. – 2. 9. 2007, roč. 18, č. 35, s. 2.

9. Resumé

Cílem této práce bylo vysledovat změny a posuny v grafice týdeníku Respekt v období mezi lety 1990 a 2007. Z výše uvedené analýzy vyplývá, že výraznější změny v grafické úpravě tohoto periodika byly provedeny přibližně každé dva roky (například v letech 1991, 1993 a 2007 jich však bylo i více, naopak v roce 2001 žádnou relevantní změnu nezaznamenáváme). Nejčastěji docházelo ke změnám ve vzhledu titulní strany, údajích o vydání uvnitř čísla, dále pak v počtu sloupců, poměru fotografií a ilustrací, typu písma a také například v úpravě perexu, iniciál a linek mezi články. Za prvky typické pro Respekt můžeme naopak pokládat jeho logotyp, ilustrace Pavla Reisenauera, potažmo kresbu Astronaut od Pavla Brázdy, uváděnou vždy u tiráže vydání, a dříve také novinový formát. Z grafu prodaného nákladu uvedeného v příloze vyplývá, že asi nejvíce se na jeho vývoji pozitivně podepsal redesign Respektu v září 2007.

9. Summary

The purpose of this thesis was to find changes and development in the layout graphic processing of the Respekt Weekly Newspaper between the years 1990 and 2007. From the analysis above results, that the marked changes in this periodical were made approximately every two years (but e.g. during the years 1991, 1993 and 2007 more changes can be noticed, on the other side in 2001 there is no relevant innovation made). Most often there were number of columns, proportion of photographs and illustrations, page heading, per extensum, drope initials and lines between the articles changed. On the other side, as the typical elements of the Respekt Weekly Newspaper can be its logographer, Reisenauer's illustrations and, eventually, the picture of Astronaut made by Pavel Brazda and earlier also newspaper appearance considered. As from the graph presenting issue's paid circulation at full rate in the Supplement chapter results, redesign of Respekt in September 2007 influenced it the most.

10. Použité zdroje

10.1 Bibliografie

Kritická Příloha Revolver Revue. Č. 1. 1. vydání. Praha: Sdružení na podporu vydávání časopisů, 1995. 184 s. Vychází nepravidelně. ISSN 1211 -118X.

Respekt. Roč. 1 (č. 1) – 5 (č. 13). Praha: RPK, 1990 – 1994. Vychází týdně. ISSN 0862-6545.

Respekt. Roč. 5 (č. 14) – 18 (č. 43). Praha: R-Press, s.r.o., 1994 – 2007. Vychází týdně. ISSN 0862-6545.

Respekt. Roč. 18 (č. 44 – č. 52). Praha: Respekt Publishing, a.s., 2007. Vychází týdně. ISSN 0862-6545.

Umělec International. Č. 1 (leden – únor 2001). Praha: Divus, 1997 – . Vychází každé dva měsíce. ISSN 1212-9550. [cit. 2008-04-12]. Dostupné z URL: <<http://www.divus.cz/umelec/cz/frame.htm>>.

BARTÁK, J. – HLADKÝ, M.: *Základy grafické úpravy periodik*. 1. vydání. Praha: Novinář, 1981. 161 s.

BERAN, V. *Typografický manuál. Učebnice počítačové typografie*. 1. vydání. Náchod: Manuál, 1994. 155 s. ISBN 80-901824-0-2.

BLAŽEJ, B. *Grafická úprava tiskovin. Učebnice pro 4. roč. střední prům. školy grafické, stud. obor polygrafie*. 1. vydání. Praha: SPN, 1990. 191 s. ISBN 80-04-23201-9.

BLAŽEK, F. – KOČIČKA, P. – MOHELSKÁ, L.: *Praktická typografie*. Brno: Computer Press, 2000. 288 s. ISBN 80-7226-385-4.

DUSONG, J.-L. – SIEGWARTOVÁ, F. *Typografie: od olova k počítačům*. Překlad z fr. vyd. E. Dvořáková. 1. vydání. Praha: Svojtka a Vašut, 1997. 191 s. ISBN 80-7180-296-4.

HALADA, J. – OSVALDOVÁ, B.: *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2. doplněné vydání. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6.

HORNÝ, S. *Počítačová typografie a design dokumentů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1997. 288 s. ISBN 80-7169-487-7.

HORNÝ, S. *Technologie zpracování textu a grafiky*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1996. ISBN 80-7079-715-0.

KLUBAL, L. *Formální úprava textu*. 1. vydání. Ostrava: Gymnázium Ostrava-Poruba, 2005. 53 s. ISBN 80-903647-3-X.

10.2 Internetové zdroje

Britské listy.cz [online]. [cit. 2008-04-12]. URL: <<http://www.blisty.cz/>>.

FontShop [online]. [cit. 2008-05-03]. URL: <<http://www.fontshop.com/>>.

Institut Digitálních Médii [online]. [cit. 2008-04-20].

URL: <<http://www.institutdm.cz/>>.

Linotype [online]. [cit. 2008-05-03]. URL: <<http://www.linotype.com/>>.

My Fonts [online]. [cit. 2008-04-06]. URL: <<http://www.myfonts.com/>>.

O společnosti R-PRESSE, s.r.o. [online]. [cit. 2008-05-03].

URL: <<http://pressportal.cz/r-presse/>>.

Ověřované náklady periodik [databáze online]. Praha: ABC ČR, 2008 [cit. 2008-05-04]. Dostupné z URL: <<http://www.abccr.cz/tabperiod/nakper.html>>.

Repronis [online]. [cit. 2008-05-05]. URL: <<http://www.repronis.cz/>>.

Respekt.cz [online]. [cit. 2008-05-03]. URL: <<http://www.respekt.cz/>>.

Typo. Typografie, grafický design, vizuální komunikace. [online]. [cit. 2008-05-03]. URL: <http://www.magtypo.cz/buxus/generate_page.php?page_id=1>.

Typo.cz. Česká a světová typografie na internetu [online]. [cit. 2008-05-03]. URL: <<http://www.typo.cz/>>.

Typografie [online]. [cit. 2008-10-04].

URL: <<http://typografie.dero.name/index.html>>.

10.3 Další zdroje

Respekt 1992–2008. Tabulka vývoje prodaného nákladu týdeníku Respekt v letech 1992–2008, poskytnutá oddělením inzerce a distribuce týdeníku Respekt (zdroj: do roku 2001 Respekt, od roku 2002 ABC ČR).

Konzultace s Filipem Blažkem ze studia Designiq.

11. Seznam použitých obrázků a tabulek

Obr. 1: Titulní strana č. 1/1990	24
Obr. 2: Titulní strana č. 2/1990	24
Obr. 3: Ukázka iniciál (č. 1/1990)	25
Obr. 4: Titulní strana č. 5/1991	27
Obr. 5: Titulní strana č. 12/1991	27
Obr. 6: Grafické řešení informativních údajů (č. 8/1991)	28
Obr. 7: Titulní strana č. 1/1993	29
Obr. 8: Titulní strana č. 34/1993	29
Obr. 9: Titulní strana č. 35/1993	31
Obr. 10: Titulní strana č. 36/1993	32
Obr. 11: Titulní strana č. 36/1995	33
Obr. 12: Titulní strana č. 37/1995	33
Obr. 13: Titulní strana č. 1 – 2/1997	35
Obr. 14: Ukázka úpravy záhlaví (č. 1– 2/1997)	37
Obr. 15: Titulní strana č. 42/1999	38
Obr. 16: Titulní strana č. 12/2005	41
Obr. 17: Uspořádání vnitřní strany (č. 12/2005)	43
Obr. 18: Titulní strana č. 36/2007	45
Obr. 19: Úprava názvů rubrik a titulků (č. 36/2007)	46
Obr. 20: Astronaut (ukázka z titulní strany č. 35/1990)	50
Tab. 1: Rodiny písem použité v týdeníku Respekt v letech 1990 až 2007	53

12. Seznam příloh

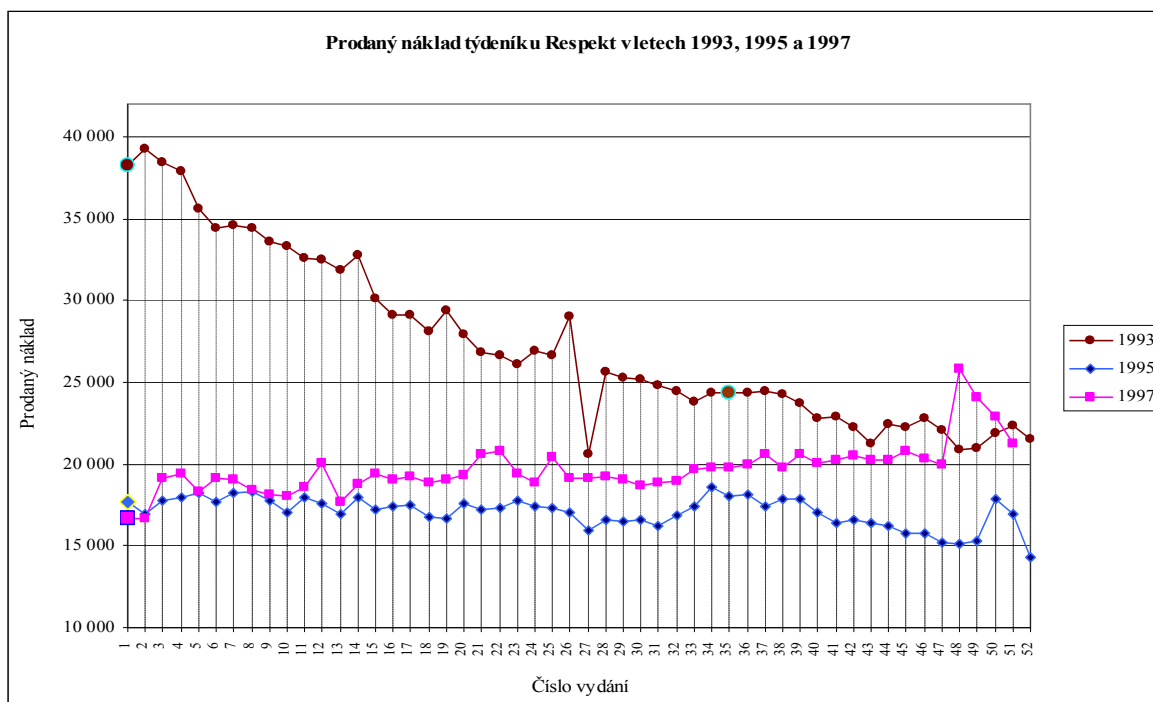
Příloha č. 1: Míra prodaného nákladu týdeníku Respekt ve vybraných letech s důrazem na vydání, v nichž došlo k výrazné grafické proměně (Graf I – II)

Příloha č. 2: Soupis grafiků, výtvarných redaktorů, fotografů a grafických studií podílejících se na tvorbě týdeníku Respekt (seznam)

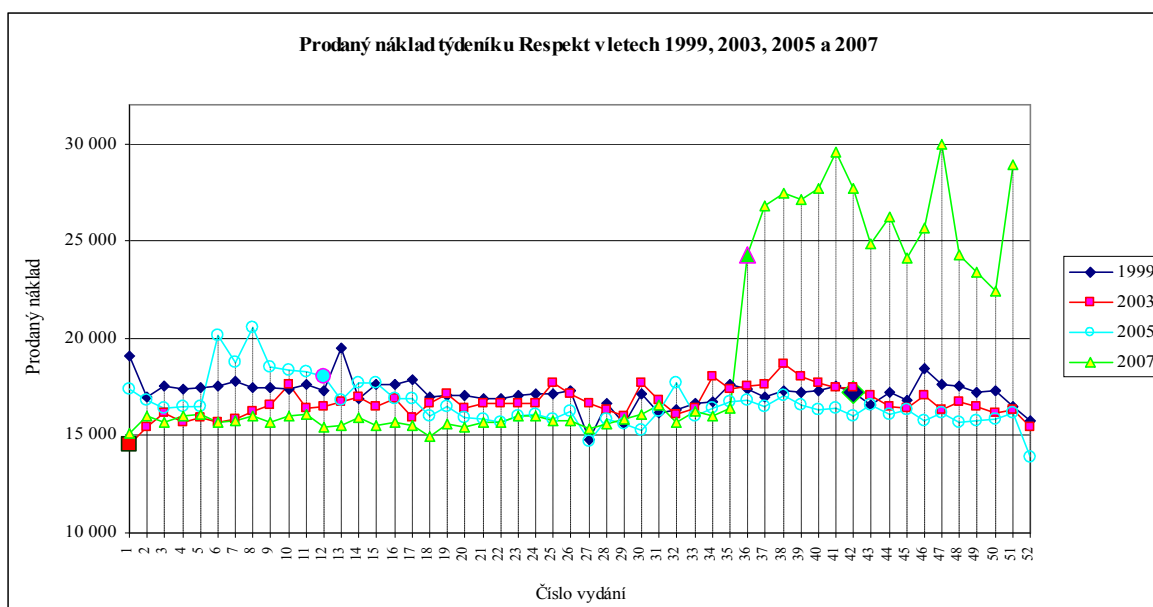
Příloha č. 3: Ukázka podkladů pro grafické zpracování týdeníku Respekt (č. 12/2005 – studio Mowshe, studio Designiq) (Obr. I – V)

13. Přílohy

Příloha č. 1: Míra prodaného nákladu týdeníku Respekt ve vybraných letech s důrazem na vydání, v nichž došlo k výrazné grafické proměně

Graf I: Prodaný náklad týdeníku Respekt v letech 1993, 1995 a 1997

Graf II: Prodaný náklad týdeníku Respekt v letech 1999, 2003, 2005 a 2007

Zdroj: údaje poskytnuté oddělením výroby a distribuce týdeníku Respekt

Poznámky ke grafům:

- 1) Vzhledem k nedostupnosti údajů o prodaném nákladu z let 1990 a 1991 nejsou tyto roky do grafů zařazeny.
- 2) Zvětšené body na křivce signalizují zkoumaná vydání.
- 3) Grafická úprava periodika není jediným a ani nejzásadnějším faktorem, který ovlivňuje prodaný náklad tiskoviny. Na jeho výši se podílí mj. také vlastní reklama a PR periodika, jeho obsahové zaměření, rozsah spektra cílové skupiny, kvalita textů a nabízená témata, aktuální sezóna, míra konkurence na trhu apod.

Jak z grafů vyplývá, žádná z grafických změn, popisovaných v této práci, neovlivnila vývoj prodaného nákladu týdeníku Respekt tolik jako úprava v září 2007. V ostatních případech žádnou tak nápadnou výchylku z trendu vývoje prodaného nákladu nenalezneme (ze získaného přehledu prodaného nákladu v letech 1992 – 2007 vyplývá, že to platí i v případě ročníků, kde ke změně designu došlo od prvního čísla, ačkoli toto nelze z grafu vyčíst).

Příloha č. 2: Seznam grafiků, výtvarných redaktorů, fotografů a grafických studií podílejících se na tvorbě týdeníku Respekt⁶³

- Č. 1/1990: grafická úprava: Studio RR
- Č. 29/1990: grafická úprava: Studio RR – Marek Hlupý, Ludvík Hradilek (foto), Viktor Karlík, Michal Singer, Miroslav Šimáček
- Č. 3/1991: Studio RR – Marek Hlupý, Viktor Karlík, Pavel Reisenauer, Michal Singer, Miroslav Šimáček, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 6/1991: grafická úprava: Studio RR – Pavel Reisenauer, Michal Singer, Miroslav Šimáček, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 7/1991: grafická úprava: Studio RR – Viktor Karlík, Pavel Reisenauer, Miroslav Šimáček, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 8/1991: grafická úprava: Studio RR – Michal Singer, Pavel Reisenauer, Miroslav Šimáček, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 29/1991: Studio RR – Pavel Reisenauer, Michal Singer, Dušan Straňák, Miroslav Šimáček, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 22/1992: výtvarná redakce: Ludvík Hradilek (foto), Petr Kubín (foto), Pavel Reisenauer (kresby), Michal Singer (výtvarný redaktor), Dušan Straňák (počítačový grafik), Miroslav Šimáček (šéf výtvarné redakce)
- Č. 37/1993: výtvarná redakce: Pavel Reisenauer (kresby), Michal Singer (výtvarný redaktor), Miroslav Šimáček (šéf), foto: Ludvík Hradilek, Petr Kubín
- Č. 45/1993: grafická úprava: Miroslav Šimáček, foto: Ludvík Hradilek, Petr Kubín, kresby: Pavel Reisenauer
- Č. 27/1994: grafická úprava: Miroslav Šimáček, foto: Ivan Kuťák (redaktor), Ludvík Hradilek, Petr Kubín, kresby: Pavel Reisenauer
- Č. 31/1994: grafická úprava: Ivan Přibáň, Miroslav Šimáček, foto: Ivan Kuťák (redaktor), Ludvík Hradilek, Petr Kubín, kresby: Pavel Reisenauer
- Č. 1/1995: Miroslav Šimáček (šéfgrafik), grafická úprava: Ivan Přibáň, foto: Ivan Kuťák (redaktor), Ludvík Hradilek, Petr Kubín, kresby: Pavel Reisenauer
- Č. 49/1995: grafická úprava: Lída Fistrová, Ivan Přibáň, foto: Ivan Kuťák (redaktor), Ludvík Hradilek, Petr Kubín, kresby: Pavel Reisenauer

⁶³ Jednotlivé údaje jsou vždy čerpány z tiráže prvního vydání, ve kterém došlo ke změně tvůrců Respektu. Konkrétní označení jejich činnosti, příp. pořadí jmen se v dalších číslech v závislosti na změnách úpravy tiráže může měnit.

- Č. 52/1995: grafická úprava: Ivan Přibáň, foto: Ivan Kuťák (redaktor), Ludvík Hradilek, Petr Kubín, kresby: Pavel Reisenauer
- Č. 7/1996: grafická úprava: DTP Quarcom; grafika: Ivan Přibáň, foto: Ivan Kuťák (redaktor), Ludvík Hradilek, Petr Kubín, kresby: Pavel Reisenauer
- Č. 1/1997: grafická úprava: Prokop Hajný (Quarcom); grafika: Ivan Přibáň, Prokop Hajný, kresby: Pavel Reisenauer, redaktor fotografie: Ivan Kuťák, foto: Ludvík Hradilek, Petr Kubín
- Č. 32/1999: DTP: Prokop Hajný (Quarcom), grafická úprava: Prokop Hajný, kresby: Pavel Reisenauer, redaktor fotografie: Ivan Kuťák, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 37/1999: DTP: Prokop Hajný (Quarcom); grafická úprava: Prokop Hajný, Pavel Kohout, kresby: Pavel Reisenauer, redaktor fotografie: Ivan Kuťák, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 8/2001: DTP: Prokop Hajný (Quarcom); grafická úprava: Prokop Hajný, Pavel Kohout, kresby: Pavel Reisenauer, redaktor fotografie: Petr Králík, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 10/2001: DTP: Prokop Hajný (Quarcom); grafická úprava: Prokop Hajný, kresby: Pavel Reisenauer, redaktor fotografie: Petr Králík, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 12/2001: DTP: Prokop Hajný (Quarcom); grafická úprava: Prokop Hajný, David Němec, kresby: Pavel Reisenauer, redaktor fotografie: Petr Králík, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 36/2002: DTP: Prokop Hajný (Quarcom); grafická úprava: Prokop Hajný, David Němec, Zoltán Záležák, kresby: Pavel Reisenauer, foto: Ludvík Hradilek, Petr Králík
- Č. 48/2002: DTP a grafická úprava: Prokop Hajný, David Němec, kresby: Pavel Reisenauer, foto: Ludvík Hradilek, Petr Králík
- Č. 1/2003: DTP a grafická úprava: David Němec, kresby: Pavel Reisenauer, obrazový editor: Petr Králík, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 7/2003: DTP a grafická úprava: David Němec, Jakub Němeček, kresby: Pavel Reisenauer, obrazový editor: Petr Králík, foto: Ludvík Hradilek
- Č. 19/2005: DTP a grafická úprava: Mário Chromý, David Němec, Jakub Němeček, kresby: Pavel Reisenauer, obrazový redaktor: Ivan Kuťák, foto: Ludvík Hradilek

- Č. 23/2005: grafická úprava: David Němec, Jakub Němeček, kresby: Pavel Reisenauer, obrazový redaktor: Ivan Kuťák
- Č. 15/2006: grafická úprava: Adam Gratz, David Němec, kresby: Pavel Reisenauer, obrazový redaktor: Ivan Kuťák
- Č. 9/2007: Art director: Mira Antonović, grafická úprava: Martin Pavlík, David Němec, kresby: Pavel Reisenauer, fotoprodukce: Kateřina Malá, obrazový redaktor: Ivan Kuťák, fotografové: Günter Bartoš, Karel Cudlín, Tomki Němec, design: Mowshe

Příloha č. 3: Ukázka podkladů pro grafické zpracování týdeníku Respekt (č. 12/2005 – studio Mowshe, studio Designiq)⁶⁴

Obr. I: Umístění článků typu A, B, C (pořadí dle důležitosti)

⁶⁴ Zdroj: Studio Mowshe.

RESPEKT / MOWSHE © 2005

13. 6. 2005

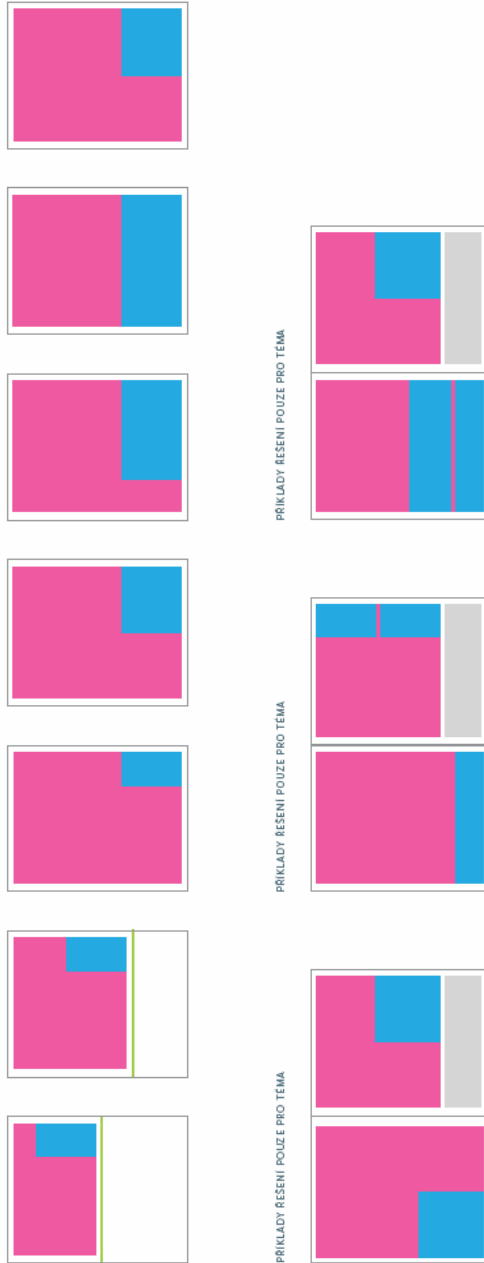
Základní principy grafické úpravy — umístění článků typu D (že pouze do článku typu A)

Nejvhodnější umístění je do pravého dolního rohu

Pouze u rubriky Téma je možné článek typu D umístít podobně jako fotografii

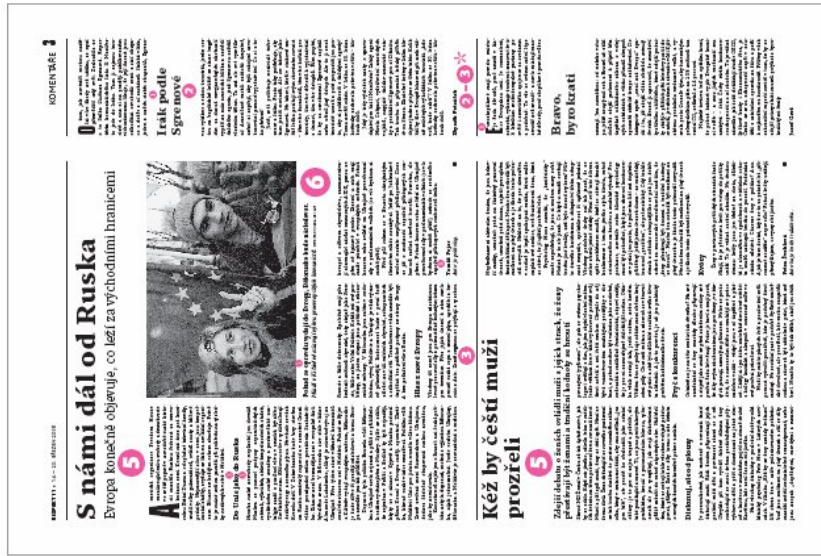
Článek typu D může být zalomen na 1, 2, 3 nebo 4 sloupce

Lze umístít více článků typu D nad sebe

Obr. II: Umístění článků typu D (nejnižší relevance)

Základní principy grafické úpravy – práce s volnými řádky

Jednotlivé prvky jsou umístěny na síť účarfi. Volný prostor pod titulkou nebo pod fotografiemi má pevně definovanou velikost v řádcích.

- Pod nadpisem a podtitulem článku A – 5 řádků
- Mezi nadpisem a perexem článku B – 5 řádků
- Nad a pod mezititulkem – 1 řádek
- Nad nadpisem článku C – 1 řádek, pod ním – 2 řádky
- Nad podpisem – 1 řádek
- Mezi článkem A a B – 3 řádky nad linkou, 1 řádek pod linkou
- Pod linkou nad článkem C – 1 řádek
- Mezi články typu C ve sloupci – 2 řádky nad linkou, 1 řádek pod linkou*
- Pod fotografií – celkem 6 řádek, z toho jedna nad popiskem

* v případě, že linka mezi články C-C bude horizontálně na stejné úrovni jako linka mezi články A-B, jsou nad linkou 3 řádky – viz ukázka na levé straně, jinak by podpis článku C byl o řádek níže než podpis článku A, což by vypadalo neesteticky

Obr. III: Práce s volnými řádky

<p>ČESKO</p> <p>PŘIPOMENĚ SI</p> <p>17. 1. 1993 se v Praze uskutečnilo setkání česko-polské komise pro spolupráci v oblasti kultury a vědy. Jeho cílem bylo posílit vzájemnou spolupráci a výměnu informací mezi odborníky obou zemí. Na setkání byli přítomni zástupci vládních úřadů, akademických institucí a kulturních organizací. Diskuse se týkala různých oblastí spolupráce, včetně výměny studentů, vědeckých výprav a společných projektů. Jedním z hlavních témat bylo posílení vztahů mezi vědeckými institucemi a kulturními organizacemi v obou zemích. Komise dohodla, že bude pokračovat v práci a pravidelně se setkávat, aby řešila aktuální problémy a navrhla konkrétní opatření k posílení spolupráce. Na závěr setkání proběhla společná prohlídka Prahy a polští účastníci byli pozváni na večer do jednoho z pražských klubů. Setkání ukázalo, že mezi českými a polskými odborníky existuje velký zájem o vzájemnou spolupráci a výměnu informací. Komise má být klíčovým orgánem pro koordinaci této spolupráce.</p>	<p>Zvážtey do Katedr. Česi</p> <p>17. 1. 1993 se v Praze uskutečnilo setkání česko-polské komise pro spolupráci v oblasti kultury a vědy. Jeho cílem bylo posílit vzájemnou spolupráci a výměnu informací mezi odborníky obou zemí. Na setkání byli přítomni zástupci vládních úřadů, akademických institucí a kulturních organizací. Diskuse se týkala různých oblastí spolupráce, včetně výměny studentů, vědeckých výprav a společných projektů. Jedním z hlavních témat bylo posílení vztahů mezi vědeckými institucemi a kulturními organizacemi v obou zemích. Komise dohodla, že bude pokračovat v práci a pravidelně se setkávat, aby řešila aktuální problémy a navrhla konkrétní opatření k posílení spolupráce. Na závěr setkání proběhla společná prohlídka Prahy a polští účastníci byli pozváni na večer do jednoho z pražských klubů. Setkání ukázalo, že mezi českými a polskými odborníky existuje velký zájem o vzájemnou spolupráci a výměnu informací. Komise má být klíčovým orgánem pro koordinaci této spolupráce.</p>	<p>mezeru 15 mm</p> <p>mezeru 65 mm</p>	<p>mezeru 65 mm</p> <p>mezeru 65 mm</p>
<p>Zmocněnec pro naschvaly</p> <p>Ztracichorajě polnik učijjáni Moravu nahit strocha a bojovat</p>		<p>mezeru 65 mm</p> <p>mezeru 65 mm</p>	<p>mezeru 65 mm</p> <p>mezeru 65 mm</p>
<p>mezeru 65 mm</p>	<p>mezeru 65 mm</p>	<p>mezeru 65 mm</p>	<p>mezeru 65 mm</p>

- Linky, sloupce a mezery mezi nimi:
- Jednotlivé prvky jsou zarovnané na vřísle sloupce
 - Vodorovné linky mají tlouřtku 0,3 b (= 0,106 mm)
 - Standardní sloupec má řírku 65 mm, standardní mezeru mezi sloupci 5 mm
 - Zúžený postranní sloupec má řírku 55 mm a oddělen je mezerou 15 mm
- Články typu C v postranních sloupcích:
- Má-li článek název rubriky, odpadá iníciála
 - Naspisy článků typu C jsou umisťovány doprostřed horní třetiny
 - jsou-li fotografie v textu, jsou nalepeny buď na naspis nebo pod článek
 - Naspisy v postranním sloupci nejsou nikdy ukončeny čtverčkem;
 - jsou-li pod sebou dva články téhož autora, stačí jeden naspis
 - Jednotlivé texty se společným naspisem odděluje vodorovnou čárkou o řírě 11,5 mm (sází se z písma Respekt Symbols)
 - Jednotlivé texty se samostatnými naspisy odděluje linkou v řírě sloupce, mezery jsou definovány na předchozí straně

Obr. IV: Vertikální sloupce a další prvky

Obr. V: Zkušební varianty logotypu Respekt dle zaoblení vnějších rohů

(shora: 1 mm, 0,8 mm, 0,5 mm, 0,3 mm, 0,1 mm (vnitřní vždy o polovinu menší))